

Македонска банка за поддршка на развојот АД Скопје

**ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ
ЗА РАБОТЕЊЕТО НА МБПР ВО 2012 ГОДИНА**

Скопје, април, 2013

Содржина:

ОБРАЌАЊЕ НА ГЛАВНИОТ ИЗВРШЕН ДИРЕКТОР	3
I ДЕЛОВНО ОКРУЖУВАЊЕ	5
II ПРОФИЛ НА БАНКАТА	5
III ДЕЛОВНА ПОЛИТИКА И ЦЕЛИ	6
IV ИЗВЕШТАЈ ЗА КОРПОРАТИВНО УПРАВУВАЊЕ	6
1. Органи на управување	6
2. Организациска структура	18
3. Акционерска структура	20
4. Други информации и податоци во врска со	20
5. Информации и податоци за политиката на	20
V ФИНАНСИСКИ РЕЗУЛТАТИ ОД	21
1. Биланс на состојба	21
2. Биланс на успех	23
VI КРЕДИТНИ АКТИВНОСТИ	24
1. Кредитни линии од сопствени средства на МБПР	25
2. Кредитни линии од меѓународни финансиски	28
3. Кредитно портфолио	45
VII ОСИГУРУВАЊЕ НА ПОБАРУВАЊА	47
1. Инструменти на осигурување на побарувања	47
2. Договор за реосигурување	48
3. Обем на работење	48
VIII УПРАВУВАЊЕ СО РИЗИЦИ	53
1. Кредитен ризик	54
2. Ризик на земја	55
3. Ризик од концентрација на изложеноста	56
4. Ликвидносен ризик	56
5. Ризик од промена на каматни стапки	56
6. Валутен ризик	57
7. Оперативен ризик	57
8. Правен ризик	58
9. Репутациски ризик	58
10. Стратегиски ризик	59
11. Адекватност на капиталот	59
IX УСОГЛАСУВАЊЕ НА РАБОТЕЊЕТО	59
X АКТИВНОСТИ СОГЛАСНО ЗАКОНОТ	60
XI СИГУРНОСТ НА ИНФОРМАТИВНИОТ СИСТЕМ	61
XII ИНФОРМАТИЧКА ТЕХНОЛОГИЈА	61
XIII ВНАТРЕШНА РЕВИЗИЈА	62

ОБРАЌАЊЕ НА ГЛАВНИОТ ИЗВРШЕН ДИРЕКТОР

Почитувани дами и господа,

Во 2012 година продолжија да се чувствуваат последиците од глобалната криза чии ефекти ги почувствува и македонската економија. Намалената можност за извоз заради случувањата во ЕУ (како главен трговски пазар), како и прашањето за опстојувањето на еврото, негативно се одразија врз стопанството. Индустриското производство во континуитет покажува пад, а просечната стапка на инфлација во измината година изнесуваше 3,1%. Тоа резултираше со продлабочување на неликвидноста на фирмите. Во такви услови домашните банки внимателно ги следеа случувањата во стопанскиот сектор, со зајакнување на критериумите на кредитирање и примена на конзервативен пристап. Но, и покрај ваквите мерки, нефункционалните кредити се зголемија од 9,9% на крајот на 2011 година на 10,9% на крајот на 2012 година.

При вакви услови во економијата, улогата на Македонската банка за поддршка на развојот АД – Скопје (МБПР) како единствена развојна банка во Република Македонија беше особено акцентирана. Во тој правец беа преземени соодветни мерки и воведени нови кредитни производи со цел да се одговори на предизвиците со кои се соочуваат малите и средни претпријатија, но и државата во целина. Притоа, МБПР се раководеше од основните принципи на неконкурентност на деловните банки, недискриминација на корисниците, транспарентност, рентабилност, ефикасност и економска оправданост на инвестициите кои беа финансирани.

За МБПР, 2012 година беше успешна година. и во оваа година Банката успеа да ги исполни целите и задачите зададени со законот за нејзиното основање, односно да обезбеди финансиска поддршка на малите и средни трговски друштва, да го поттикнува извозот, да ја унапредува инфраструктурата и регионалниот развој и да даде придонес во заштитата на животната средина и обновливите извори на енергија. Банката покажа стабилно ниво на ликвидност со стапка на адекватност на капиталот од 23,1%, Вкупната актива покажа пораст за 20,5%, а кредитите се зголемени за 21%. Притоа е остварена добивка од 66.421 илјади денари.

Во измината 2012 година беше актуелно користењето на средствата од трите фази на кредитните аранжмани со Европската инвестициона банка (ЕИБ), кои заради повољните услови предизвикаа голем интерес кај деловната заедница. Со задоволство можеме да истакнеме дека средствата од првиот и вториот аранжман со ЕИБ беа во целост повлечени и искористени. Со тоа воедно се создадоа услови за реализација и на третиот аранжман со ЕИБ во износ од 100 милиони евра од кои средства до крајот на годината беа повлечени неколку транши.

Воведувањето на директната поддршка на извозните компании беше значајно надополнување на палетата на кредитни продукти на МБПР кои ги потпомогнаа домашните компании во остварувањето на нивните деловни цели.

Факторингот во 2012 година, како релативно понова услуга на МБПР, исто така се покажа како корисен инструмент за клиентите, со кој се овозможува откуп на побарувањата на нашите клиенти од купувачите. МБПР како развојна банка во моментот е единствена финансиска институција која обезбедува ваква услуга и таа претставува сериозна поддршка на ликвидноста на нашите компании.

МБПР ќе продолжи и во наредниот период со вршење на својата развојна функција во деловното окружување, преку изнаоѓање соодветни мерки и финансиски инструменти за олеснување и поддршка на клиентите кои се соочуваат со отежнати услови на работење во економскиот амбиент.

Со почит,

Драган Мартиновски
Главен извршен директор

I ДЕЛОВНО ОКРУЖУВАЊЕ

Изминатата 2012 година и покрај очекувањата и надежите за подобри перформанси на економскиот амбиент на стопанисување на деловните субјекти, истите не се остварија. Во тој контекст значително влијание имаа движењата во Европската Унија како главен трговски пазар на македонските стопански субјекти. Кризата во ЕУ како економска така и политичка се рефлектираше врз македонската економија, што резултираше со намален извоз и намалена трговска размена. Притоа девизниот курс на денарот беше стабилен.

Деловниот амбиент во Македонија во 2012 година покажуваше рецесивни карактеристики, односно пад на индустриското производство и се поголема неликвидност на домашните компании. Просечната стапка на инфлација изнесуваше 3,1%, што се должи на порастот на цената на електричната енергија, увозната цена на нафтата и делумно на увозната цена на храната.

Од аспект на монетарната политика, во 2012 година истата ги следеше случувањата во реалниот сектор. Девизните резерви на Централната банка забележаа раст. Воедно, се засили интензитетот на задолжување во 2012 година, при што нејзиниот долг се зголеми на 2,5 милијарди евра (за 21,8%). Народната банка исто така воведо промени во сегментот на монетарните инструменти со цел намалување на референтната каматна стапка. Исто така, согласно препораките на НБРМ беа донесени измени во регулативата за управување со кредитен ризик. И покрај наведените мерки, неликвидноста на домашните компании се продлабочи, а тоа воедно доведе до заострување на критериумите при одобрување на кредити и примена на конзервативен пристап од страна на банките.

Поради влијанието на светската финансиска криза, на барање на стопанството, Владата на РМ ја продолжи реформата во економската сфера преку донесување на мерки насочени кон даночната, кредитната и земјишната политика, имотно-правните прашања, земјоделството, градежништвото, социјалната политика како и мерки од областа на регулаторната политика.

II ПРОФИЛ НА БАНКАТА

Македонска банка за поддршка на развојот АД Скопје (МБПР) е единствената развојна банка во Република Македонија основана со посебен Закон за основање на Македонска банка за поддршка на развојот (Сл.весник на Република Македонија бр. 24/98, 6/2000, 109/2005 и 130/2008). Во 2009 година, донесен е нов Закон за Македонска банка за поддршка на развојот (Сл.весник на Република Македонија бр. 105/2009) со кој е предвидено дека на МБПР соодветно се применуваат одредбите на Законот за банки освен ако не е поинаку уредено со Законот за МБПР, а супервизија на работењето на МБПР во рамките на своите надлежности врши Народна банка на Република Македонија. Во делот на работењето што МБПР го врши во име и за сметка на Република Македонија, надзор врши Министерството за финансии на Република Македонија. За своите обврски МБПР одговара со сиот свој имот.

Стратешка определба на МБПР е да го поддржува развојот на малите и средни трговски друштва преку понуда на широка палета на финансиски производи (кредитни линии, гаранции и осигурување на извозот) приспособени кон потребите на крајните корисници.

III ДЕЛОВНА ПОЛИТИКА И ЦЕЛИ

Деловната политика на МБПР се базира на Законот за МБПР, Законот за банки и други важечки прописи. Деловната политика ги определува целите на банката, сегментите на работење на банката, управувањето со ризици, управувањето со изворите на средства, контрола на трошоците, водењето на кредитната политика, политика за осигурување, кадровската политика, и др.

Во текот на 2012 година, МБПР со преземање на соодветни мерки и реализација на диверзифицирани активности, се фокусираше на остварување на утврдените цели и задачи дефинирани во деловната политика, и тоа:

- обезбедување на поволни кредитни линии за малите и средни трговски друштва со поволни каматни стапки,
- полесен пристап до кредитите,
- воведување на ефикасни процедури при одобрување на кредити,
- осигурување на извоз,
- зголемување на конкурентноста на македонските производи по пат на воведување на нови технологии.

Деловната политика на Банката се базира врз начелата на усогласеност со законската регулатива, почитување на принципите на ликвидност, стабилност, солвентност, профитабилност и економичност, професионалност и ефикасност во работењето, флексибилност кон потребите на кредитобарателите и др.

IV ИЗВЕШТАЈ ЗА КОРПОРАТИВНО УПРАВУВАЊЕ

1. Органи на управување

Управувањето на МБПР во 2012 година се одвиваше во согласност со Законот за банки, Законот за Македонска банка за поддршка на развојот, правилата за добро корпоративно управување пропишани од страна на Советот на Народна банка на Република Македонија и Кодексот за корпоративно управување донесен од Собранието на Македонска банка за поддршка на развојот АД Скопје. При оценката на управувањето на Банката треба да се респектира посебноста на Банката како развојна банка во целосна сопственост на Република Македонија. Во текот на 2012 година Банката ги остваруваше своите активности преку следните органи на Банката:

1. Собрание
2. Надзорен одбор
3. Одбор за управување со ризици
4. Одбор за ревизија

5. Управен одбор
6. Кредитен одбор
7. Одбор за осигурување

Лицата со посебни права и одговорности во Банката во текот на 2012 година не пријавија судир на интереси ниту поврзаност со трети лица согласно Законот за банки.

1.1. Собрание

Република Македонија е единствен акционер на Банката.

Единствениот акционер управува со Банката преку Собранието на Банката кое е составено од пет лица - претставници на државниот капитал.

Членовите на Надзорниот одбор се и претставници на државниот капитал во Собранието на Банката.

Собранието на Банката во извештајната година одржа вкупно три редовни седници.

На седницата одржана на ден 30.05.2012 година, Собранието на Банката ги разгледа/усвои следните акти:

- Годишниот извештај за работењето на Банката во 2011 година,
- Годишниот извештај за работа на Надзорниот одбор на Банката во 2011 година со оценка за сопствената работа од аспект на поединечни членови и колективно,
- Годишниот извештај за работа на службата за внатрешна ревизија за 2011 година,
- Годишниот Извештај за работа на Одборот за ревизија во 2011 година,
- Извештајот на друштвото за ревизија (ГРАНТ ТХОРНТОН ДОО Скопје) за 2011 година,
- Годишната сметка и финансиските извештаи на Банката за 2011 година ревидирани од независниот ревизор на Банката,
- Одлуката за употреба и распоредување на остварената добивка за 2011 година,
- Одлуката за усвојување на листата на нето должници на Банката за 2011 година,
- Финансискиот план на Банката во 2012 година,
- Стратегија (Деловната политика и Развоен план на Македонска банка за поддршка на развојот АД Скопје за периодот 2012 – 2014 година),
- Кодексот за корпоративно управување и
- Стратегијата на МБПР за преземање и управување со ризиците за периодот од 2012 – 2014 година.

На седницата одржана на ден 14.08.2012 година, Собранието на Банката ги усвои следните акти:

- Одлука за измена на Статутот на Македонска банка за поддршка на развојот АД Скопје од 24.12.2009 година,
- Одлука за разрешување на Елизабета Чингаровска од функцијата член на Одборот за ревизија.

На седницата одржана на ден 27.12.2012 година, Собранието на Банката ја усвои:

- Одлуката за именување на Климентина Попоска за член на Одборот за ревизија на МБПР АД Скопје.

1.2. Надзорен одбор

Во текот на 2012 година, согласно Законот за банките и Статутот на Банката, Надзорниот одбор ја остваруваше својата функција во следниот состав:

1. **Оливер Костуранов**, Претседател на Надзорен одбор на МБПР, Магистер по деловна економија, Управител во СПМГ КАПИТАЛ ДООЕЛ Скопје, Директор на СЕАФ – претставништво Скопје, Управител на СЕАФ МАСЕДОНИА ЛЛЦ УСА;
2. **Марина Блажековиќ**, Заменик претседател на Надзорен одбор на МБПР, дипломиран економист, Магистер по Бизнис администрација – MBA менаџмент, Асистент на Факултетот за администрација и менаџмент на информациски системи – Битола;
3. **Ромела Поповиќ Трајкова**, Член на Надзорен одбор на МБПР, дипломиран економист, Магистер по Бизнис администрација – MBA менаџмент, Раководител на Сектор за економски политики и регулаторна реформа при Влада на Република Македонија;
4. **Игор Димитров**, Член на Надзорен одбор на МБПР, дипломиран правник, Раководител на Правен сектор при Министерството за финансии на Р.Македонија;
5. **Армир Садики**, Член на Надзорен одбор на МБПР, Дипломиран правник, Советник во кабинетот на министерот при Министерство за животна средина на Р.Македонија;

Членовите на Надзорниот одбор се истовремено и претставници на државниот капитал во Собранието на Банката.

Согласно Законот за банки, Надзорниот одбор на Банката има обврска да се состанува најмалку еднаш месечно. Надзорниот одбор врши надзор на работењето на Управниот одбор, ги одобрува политиките за вршење на финансиските активности и го надгледува нивното спроведување. Надзорниот одбор е одговорен да обезбеди добро работење, управување и стабилност на Банката, како и навремено и точно финансиско известување на Народна банка на Република Македонија.

Надзорниот одбор ги има следните права и одговорности:

- ја одобрува деловната политика и развојниот план на банката;
- именува и разрешува членови на управниот одбор на банката;
- именува и разрешува членови на одборот за управување со ризици;
- го одобрува финансискиот план на банката;
- го одобрува воспоставувањето и организацијата на системот за внатрешна контрола;

- организира служба за внатрешна ревизија и ги именува и разрешува вработените во службата;
- го одобрува годишниот план на службата за внатрешна ревизија;
- ја одобрува политиката за сигурност на информативниот систем;
- ги одобрува политиките за управување со ризици на банката;
- ги одобрува плановите и програмите за работа и општи акти на банката, освен актите што ги донесува Собранието на банката;
- ги разгледува извештаите за работењето на управниот одбор на банката;
- ги разгледува извештаите на одборот за управување со ризици;
- ги разгледува извештаите на одборот за ревизија;
- ги разгледува извештаите на лицето/службата за контрола на усогласеноста на работењето на банката со прописите;
- ја одобрува годишната сметка и финансиските извештаи на банката;
- ја одобрува листата на нето должници на банката;
- одобрува изложеност спрема поединечно лице од над 10 % од сопствените средства на банката;
- одобрува изложеност спрема одделна банка од над 25 % од сопствениот капитал на банката;
- одобрува трансакции со поврзани лица со банката во износ од над 1.000.000,00 денари;
- го одобрува стекнувањето на капитални делови и купување на хартии од вредност, поголеми од 5 % од сопствените средства на банката, освен купување на хартии од вредност издадени од Народна банка на Р.Македонија и Р.Македонија;
- го одобрува предлогот на одборот за ревизија за назначување на друштво за ревизија и е одговорен за обезбедување на соодветна ревизија;
- ги одобрува политиките и процедурите за вршење внатрешна ревизија, врши надзор на соодветноста на процедурите и ефикасноста на работењето на службата за внатрешна ревизија и ги разгледува нејзините извештаи;
- ги разгледува извештаите на супервизијата, други извештаи доставени од Народна банка, Управата за јавни приходи и други надлежни институции и предлага, односно презема мерки и активности за надминување на утврдените неусогласености и слабости во работењето на банката;
- го одобрува годишниот извештај за работењето на банката и доставува писмено мислење по истиот до Собранието на акционери;
- го разгледува извештајот на друштвото за ревизија и доставува писмено мислење по истиот до Собранието на акционери;
- дава писмено мислење до Собранието на банката по годишниот извештај на службата за внатрешна ревизија;
- го одобрува етичкиот кодекс на банката;
- го одобрува деловникот за работа на одборот за ревизија;
- ја предлага висината на резервите за сигурност;
- одлучува за формирање на посебни резерви и фондови во банката и за нивнатата висина;
- дава согласност за склучување на договори за реосигурување во рамките на вкупните обврски на банката по основ на работите на осигурување;

- го утврдува вкупниот лимит до кој банката може да врши кредитно осигурување од комерцијални и политички ризици;
- ги утврдува општите услови за кредитно осигурување од комерцијални и политички ризици;
- дава согласност за договори со Р.Македонија.

Со Одлука донесена од страна на Собранието на Македонска банка за поддршка на развојот АД, на членовите на Надзорниот одбор им е утврден месечен надомест за работа во Надзорниот одбор на Банката.

Во текот на 2012 година Надзорниот одбор, одржа вкупно 12 редовни седници и една вонредна седница и ги донесе следните поважни акти:

- План и Програма за работа на Службата за внатрешна ревизија за 2012 година;
- План за јавни набавки на Македонска банка за поддршка на развојот АД Скопје, за 2012 година;
- Годишна сметка и финансиски извештаи за 2011 година;
- Предлог Одлука за распределба на добивката за 2011 година;
- Финансиски план на Македонска банка за поддршка на развојот за 2012 година;
- Стратегија (Деловна политика и развоен план) на Македонска банка за поддршка на развојот АД Скопје за период 2012-2014 година;
- Одлука за измена на Одлуката за тарифата на надоместоци за услугите што ги врши Македонска банка за поддршка на развојот АД Скопје;
- Одлука за задолжување кај Европска инвестициона банка;
- Одлука за одобрување лимит на Прокредит Банка АД Скопје;
- Одлука за формирање на Одбор за надгледување на ИТ активностите на банката;
- Одлука за одобрување на Политиката за управување со кредитен ризик;
- Одлука за одобрување на Методологија за оценка на клиенти за факторинг;
- Одлука за одобрување на Методологија за оценка на купувачи;
- Годишен извештај за работа на Македонска банка за поддршка на развојот АД Скопје во 2011 година;
- Предлог Одлука за измена на Статутот на МБПР АД Скопје од 24.12.2009 година;
- Ја одобри листата на нето должници на банката со 31.12.2011 година;
- Одлука за одобрување на задолжување во ЕИБ на износ од 100.000.000 ЕУР, согласно условите и роковите во Договорот број ФИН 81.668 (МК) Серапис Но 2011-0480;
- Одлуката за издавање согласност на МБПР АД Скопје за склучување на Договор со Република Македонија за пренесување на надлежноста за управување и располагање со средства од компензационите фондови од странска помош и компензационите фондови од друга странска помош;
- Измена на планот за јавни набавки;
- Одлука за измена на Статутот на МБПР АД Скопје од 24.12.2009 година;

- Одлука за измена на Кредитната политика на МБПР;
- Одлука за утврдување на лимит на изложеност кон Комерцијална Банка АД Скопје, Охридска Банка АД Охрид, Стопанска Банка АД Битола и НЛБ Тутунска Банка АД Скопје;
- Пречистен текст на Статутот на Македонска банка за поддршка на развојот АД Скопје;
- Усвои извештај за листа на нето должници на банката со состојба на 30.06.2012 година;
- Одлука за утврдување на лимити кон Прокредит Банка АД Скопје и Шпаркасе Банка Македонија АД Скопје;
- Одлука за одобрување на Политиката за управување со кредитен ризик;
- Одлука за верификација на Политиката за пријавување корупција и други незаконски и неетички активности од страна на вработените во МБПР АД Скопје број 02 – 2698/3 од 06.08.2010 година;
- Одлука за одобрување на Планот за управување со ликвидносен ризик во вонредни услови број 02 – 2230/2 од 09.07.2010 година;
- Одлука за обновување на договор за реосигурување за 2013 година;
- Одлука за одобрување на Одлуката за одобрување на изложеност спрема Атрадиус Ре, Национале Борг и СИД-ПКЗ;
- Одлука за одобрување на Политиката за управување со ризици број 02 – 5350/5 од 05.10.2012 година;
- Одлука за надминување на одобрените лимити на изложеност за банките – учеснички во кредитните линии на МБПР АД Скопје во износ од 1,5 % од одобриениот лимит на изложеност за одделна банка – учесник;
- Одлука за утврдување на лимити на банки учеснички (ТТК Банка АД Скопје, УНИ Банка АД Скопје, Халк Банка АД Скопје);
- Одлука за утврдување на лимити на банки учеснички (Централна Кооперативна Банка АД Скопје и Стопанска банка АД Скопје);
- Одлука за измена на каматната стапка за факторинг услугата на МБПР АД Скопје;
- Одлука за измена на тарифата на надоместоци за услугите што ги врши МБПР АД Скопје;
- Одлука за верификација на Сметководствените политики, број 02 – 6685/6 од 28.12.2011 година.

Во текот на 2012 година Надзорниот одбор ги ревидираше следните акти:

- Кодекс за корпоративно управување,
- Сметководствени политики,
- Етички Кодекс,
- Политика за управување со ризик на земја,
- Методологија за управување со ризик на земја,
- Методологија за оценка на купувачи,
- Методологија за оценка на банки,
- Политика за управување со ликвидносен ризик,
- Политика за идентификување на потенцијален судир на интерес и дефинирање на мерки и активности кои се превземаат во случај на постоење на судир на интереси,

- Политика за контрола на усогласеност на работењето на МБПР АД Скопје со прописите, заведена под број 11 – 2594/2 од 23.09.2009 година,
- Политика за идентификација, оценка, мониторинг и контрола на валутен ризик, заведена под број 02 – 3241/3 од 17.09.2010 година,
- Политика за осигурување на побарувањата (домашно и извозно осигурување), заведена под број 02 – 4198/4 од 02.09.2011 година,

Надзорниот одбор ги одобри т.е усвои извештаите, информациите и другите предложени материјали за работењето на Банката во 2012 година.

Членовите на Надзорниот одбор, во согласност со член 51 од Статутот на Македонска банка за поддршка на развојот АД Скопје, без одржување на состанок, а по пат на електронски доставени материјали, разгледуваа квартални извештаи за трансакции со поврзани лица.

1.3. Одбор за управување со ризици

Одборот за управување со ризици се состои од три члена. Еден од членовите на Управниот одбор задолжително е член на Одборот за управување со ризици, а останатите членови се лица со посебни права и одговорности, кои се вработени во Банката и кои имаат искуство во областа на финансиите и банкарството од најмалку три години.

Одборот за управување со ризици во текот на 2012 година работеше во следниот состав:

- Кенан Идризи,
- Александар Станојковски,
- Фросина Јосифовска.

Одборот за управување со ризици ги има следните права и одговорности:

- перманентно го следи и оценува степенот на ризичност на банката и го утврдува прифатливото ниво на изложеност на ризици со цел минимизирање на загубите од изложеност на банката на ризик;
- воспоставува политики за управување со ризици и ја следи нивната примена;
- ги следи прописите на Народна банка кои се однесуваат на управување со ризици и усогласеноста на банката со овие прописи;
- врши оценка на системите на управување со ризиците во банката;
- утврдува краткорочни и долгорочни стратегии за управување со одделни видови ризици за кои е изложена банката;
- ги анализира извештаите за изложеност на банката на ризик изработени од службите во банката кои вршат оценка на ризиците и предлага стратегии, мерки и инструменти за заштита од ризици;

- ја следи ефикасноста на функционирањето на системите на внатрешна контрола во управувањето со ризици;
- ги анализира ефектите од управувањето со ризиците врз перформансите на банката;
- ги анализира ефектите од предложените стратегии за управување со ризици, како и предложените стратегии, мерки и инструменти за заштита од ризици;
- најмалку еднаш месечно го известува надзорниот одбор, а најмалку еднаш во три месеци одборот за ревизија, за промените во ризичните позиции на банката, промените во стратегијата за управување со ризици; ефектите од управување со ризици врз перформансите на банката, како и преземените мерки и инструменти за заштита од ризиците и ефектите од истите;
- најмалку еднаш квартално ги разгледува трансакциите со поврзани лица со банката за што доставува извештај до надзорниот одбор најдоцна до 15-ти во месецот кој следи на извештајниот период;

Одборот за управување со ризици во текот на 2012 година одлучуваше на седници кои се одржуваа најмалку еднаш неделно, при што во текот на извештајната година одржани се вкупно 52 седници. Секој месец согласно Законот за банки, Одборот за управување со ризици доставуваше извештаи за својата работа до Надзорниот одбор на Банката.

1.4. Одбор за ревизија

Одборот за ревизија се состои од пет члена, со мандат од 4 (четири) години. Три члена на Одборот за ревизија се избираат од редот на членовите на Надзорниот одбор, два се независни члена, а најмалку еден член на Одборот за ревизија треба да е овластен ревизор.

Одборот за ревизија во текот на 2012 година работеше во следниот состав:

1. Миов Николаки – претседател, дипломиран економист, овластен ревизор, вработен и партнер во Ефект плус, Друштво за ревизија,
2. Климентина Попоска, дипломиран економист, вонреден професор по Финансии, Економски институт – Скопје, Универзитет Св. Кирил и Методиј-Скопје,
3. Ромела Поповиќ Трајкова,
4. Марина Блажековиќ,
5. Армир Садики.

Со Одлука на Собранието на банката од 14.08.2012 година од функцијата член на Одборот за ревизија е разрешена Елизабета Чингаровска, а на нејзино место со Одлука на Собранието на банката, на ден 27.12.2012 година е именувана Климентина Попоска.

Одборот за ревизија ги има следните права и одговорности:

- ги разгледува финансиските извештаи на банката и се грижи за точноста и транспарентноста на објавените финансиски

информации за работењето на банката во согласност со прописите за сметководство и меѓународни сметководствени стандарди;

- ги разгледува и оценува системите за внатрешна контрола;
- ја следи работата и ја оценува ефикасноста на службата за внатрешна ревизија;
- го следи процесот на ревизија на банката и ја оценува работата на друштвото за ревизија;
- ги донесува сметководствените политики на банката;
- ја следи усогласеноста на работењето на банката со прописите што се однесуваат на сметководствените стандарди и финансиските извештаи;
- одржува состаноци со управниот одбор, службата за внатрешна ревизија и друштвото за ревизија во врска со утврдените неусогласености со прописите и слабостите во работењето на банката;
- ги разгледува извештаите на одборот за управување со ризици;
- предлага друштво за ревизија;
- најмалку еднаш во три месеца го известува надзорниот одбор на банката за својата работа.

На седниците на Одборот за ревизија беа разгледувани финансиските извештаи на банката и се утврдуваше објективноста на објавените финансиски информации за работењето на банката, како и нивната усогласеност со прописите за сметководство и меѓународните сметководствени стандарди.

Одборот за ревизија ја следеше работата на Службата за внатрешна ревизија и ја оценуваше работата на друштвото за ревизија, кое како независен ревизор изврши ревизија на финансиските извештаи на банката за деловната 2012 година.

На седниците на Одборот за ревизија беа разгледувани извештаите за ризичниот профил на банката, анализирајќи го одвоено секој ризик на кој е изложена банката во текот на своето работење.

1.5. Управен одбор

Управниот одбор на Банката се состои од два члена, именувани од страна на Надзорниот одбор на Банката со Одлука од 16.05.2007 година, врз основа на претходна согласност од Гувернерот на Народна банка на Република Македонија. Членовите на Управниот одбор се именувани со мандат од шест години и со усогласувањето на работењето на Банката со новиот Закон за банки се именуваат како: главен извршен директор и главен оперативен директор.

Членови на Управниот одбор се:

1. Драган Мартиновски – Главен извршен директор
2. Кенан Идризи – Главен оперативен директор

Управниот одбор ги има следните права и одговорности:

- управува со банката;
- ја застапува банката;

- ги извршува одлуките на собранието и на надзорниот одбор на банката, односно се грижи за нивно спроведување;
- покренува иницијативи и дава предлози за унапредување на работењето на банката;
- ги именува и разрешува лицата со посебни права и одговорности, во согласност со одредбите од овој закон и статутот на банката;
- изготвува деловна политика и развоен план на банката;
- изготвува финансиски план на банката;
- изготвува листа на нето должници на банката;
- изготвува политика за сигурност на информативниот систем на банката;
- изготвува годишен извештај за работењето на банката и го доставува до надзорниот одбор;
- изготвува етички кодекс;
- одлучува за пласман на средствата од кредитното осигурување од комерцијални и политички ризици;
- одлучува за давање и земање кредити за ликвидност независно од износот и рокот во рамките на лимитите утврдени со Законот за банките и актите на банката;
- ја утврдува внатрешната организација и систематизацијата на работи и работни задачи во банката и одлучува за засновање и на работниот однос, унапредување во службата, прераспоредување, стручно усовршување, одредување на плата и надоместоци на плата, наградување за особено ангажирање во работа, за изрекување на дисциплински мерки, за материјална одговорност на работниците и за престанок на работен однос;
- врши и други работи кои не се во надлежност на надзорниот одбор на банката.

Управниот одбор во рамките на своите со закон и статут утврдени надлежности ги донесе сите потребни интерни акти со кои се обезбедуваат услови за работење на Банката во согласност со законските и подзаконските акти. За своите тековни активности Управниот одбор најмалку еднаш месечно доставуваше извештаи за својата работа до Надзорниот одбор на банката.

Управниот одбор во текот на 2012 година донесе, односно ревидираше процедури и упатства значајни за работењето на Банката од кои поважни се следните:

- Ревидирање на Процедури за факторинг бр. 02-5084/1 од 25.10.2011 година;
- Воспоставување на Процедури за системски надградби и инсталација и имплементација на апликативни модули во банкарската апликација;
- Воспоставување на Процедури за пристап на надворешни лица до информативниот систем на банката;
- Ревидирање на Процедури за идентификување, оценка, мониторинг и контрола на кредитен ризик бр. 02-805/1 од 18.02.2011 година;
- Ревидирање на Процедури за факторинг 02-1187/1 од 27.02.2012 година;

- Воспоставување на Упатство за книговодствено евидентирање на расположливи депозити кај НБРМ;
- Ревидирање на Процедури за идентификување, оценка, мониторинг и контрола на оперативен ризик;
- Ревидирање на Правилник за изготвување на материјали за седници бр. 02-1144/1 од 09.06.2005 година;
- Ревидирање на Процедури за дефинирање на односот со добавувачите на Банката од областа на информационата технологија број 02-1906/1 од 15.06.2010 година;
- Ревидирање на Програма за спречување на перење пари и финансирање на тероризам бр. 03-2635/2 од 09.06.2011 година;
- Ревидирање на Процедури за управување со ликвидносен ризик бр. 02-2230/1 од 09.07.2010 година и Одлуките за измена и дополнување на Процедурите;
- Ревидирање на Упатство за стрес тестирање на ликвидносен ризик број 02-3503/2 од 12.07.2011 година;
- Воспоставување на Процедури за прием, обработка и администрирање на кредитни барања од кредитна линија од ЕИБ – ИИИ фаза (ЕУР 100.000.000) и од ЕИБ револвинг средствата;
- Воспоставување на Упатство за прием, обработка и администрирање на барања за кредит од кредитната линија Кредити за преработка и извоз на земјоделски производи;
- Ревидирање на Оперативно упатство за осигурување на побарувањата број 02-4343/1 од 13.09.2011 година;
- Воспоставување на Процедури за актива пондерирана според кредитен ризик;
- Ревидирање на Основни тези за стратешките насоки на МБПР број 02-2319/3 од 01.10.2007 година;
- Воспоставување на Процедура за добивање и одземање на правото на пристап на вработените до информативниот систем на банката;
- Ревидирање на Процедури за прием, обработка и администрирање на кредитни барања од кредитната линија од ЕИБ – ИИИ фаза (100.000.000ЕУР) и од ЕИБ револвинг средствата бр. 02-4064/2 од 23.07.2012 година;
- Ревидирање на Процедури за управување со ризици бр. 02-6412/2 од 19.12.2011 година;
- Ревидирање на Упатство за книговодствено евидентирање на пласираните кредити, комисиони кредити и гаранции (актива) бр. 02-6843/1 од 30.12.2011г. и Одлуките за измена на Упатството бр. 02-3550/2 од 25.06.2012г. и бр. 02-4801/2 од 03.09.2012 година;
- Ревидирање на Упатство за водење на книговодствена евиденција за земените редовни кредити и на комисионите кредити (пасива) бр. 02-6844/1 од 30.12.2011г. и Одлука за изменување на Упатството бр. 02-3550/3 од 25.06.2012 година.

1.6. Кредитен одбор

Кредитниот одбор е составен од три члена од кои членовите на Управниот одбор се членови на одборот согласно Статутот на Банката и третиот член го именува Надзорниот одбор на Банката. Кредитниот одбор на банката во 2012 година работеше во следниот состав:

- Драган Мартиновски,
- Кенан Идризи,
- Тони Петроски.

Кредитниот одбор ги има следните права и одговорности:

- одлучува за пласманите и кредитните задолжувања, гаранции и други изложености спрема еден заемобарател до 10% од сопствените средства;
- одобрува изложеност спрема одделна банка до 25% од сопствениот капитал на банката;
- разгледува и одобрува кредити, во рамките на кредитната политика, статутот, како и во согласност со начелата на банкарскиот работење утврдени со законот за Македонска банка за поддршка на развојот;
- управување со постоечките кредити со давање на тековни проценки, најмалку еднаш годишно, за кредитоспособноста на кредитобарателот;
- раскинување договор за постоечки кредит, поради опасност од неплаќање на кредитните обврски и доколку е можно барање на додатно обезбедување ако се заканува штета;
- донесува деловник за работа;
- врши други работи од кредитната политика утврдени согласно Законот за Македонска банка за поддршка на развојот, Законот за банките и овој статут.

Во текот на 2012 година Кредитниот одбор одлучуваше на седници на кои беа разгледувани и одобрувани кредитни барања доставени од страна на банките учеснички во кредитните програми на МБПР.

Погоре наведените лица, односно лицата со посебни права и одговорности во Банката не пријавија судир на интереси ниту поврзаност со трети лица согласно Законот за банки.

Во текот на извештајната 2012 година Кредитниот одбор одржа вкупно 64 (шеесетичетири) седници.

1.7. Одбор за осигурување

Одборот за осигурување е составен од три члена. Согласно Статутот на Банката, членовите на Управниот одбор се членови и на Одборот за осигурување, а третиот член го именува Надзорниот одбор на Банката. Одборот за осигурување во 2012 година работеше во следниот состав:

- Драган Мартиновски
- Кенан Идризи
- Тони Петроски

Одборот за осигурување ги има следните задачи и надлежности:

- ги утврдува посебните услови за кредитно осигурување од комерцијални и политички ризици;
- разгледува и одобрува склучување на договори за осигурување;
- ги испитува ризиците во рамките на осигурувањето;
- управување со полиси за осигурување со давање на тековни проценки, најмалку еднаш годишно за осигурителниот ризик.

Одборот за осигурување во 2012 година одржа вкупно 28 (дваесетисум) седници.

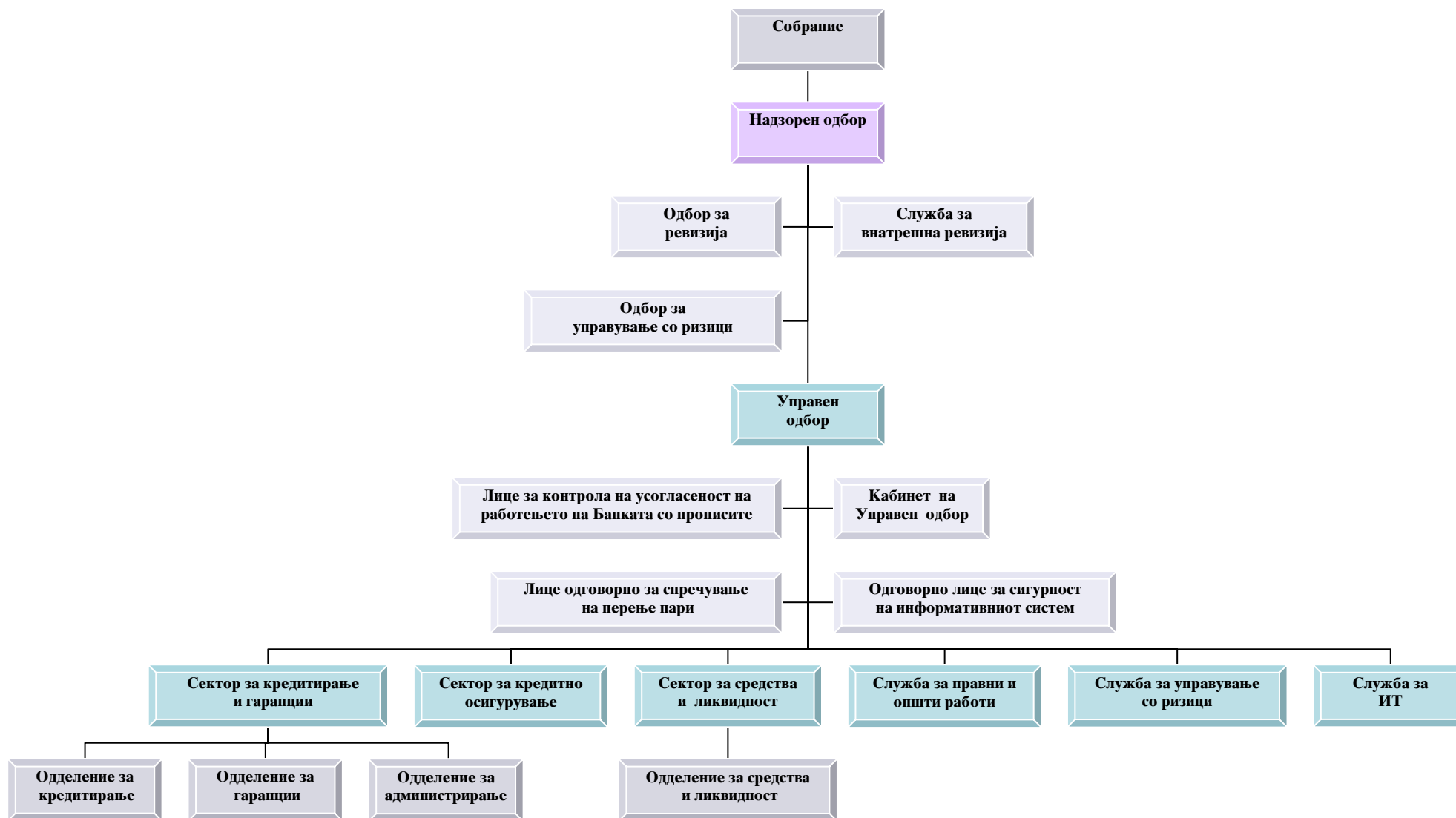
2. Организациона структура

Банката е организирана во три сектори: Сектор за кредитирање и гаранции, Сектор за кредитно осигурување, Сектор за управување со средства и ликвидност и четири служби: Служба за внатрешна ревизија, Служба за управување со ризици, Служба за информатичка технологија и Служба за правни и општи работи. Во Банката е именувано лице за контрола на усогласеноста на работењето на Банката со прописите и одговорно лице за спречување перење пари.

Банката нема основано подружници.

Заклучно со 31.12.2012 во МБПР има 39 вработени лица.

Во извештајната година на Управниот одбор и лицата со посебни права и одговорности во банката по основ на бруто плата, надоместоци на плата, бонус, осигурувања и други права им се исплатени вкупно 14.312.568,00 денари. На членовите на Надзорниот одбор на банката по основ на надомест за учество на седници им се исплатени вкупно 713.846,00 денари и на Одборот за ревизија по основ на надомест за работа на седниците на одборот им се исплатени вкупно 318.618,00 денари.

3. Акционерска структура

Согласно Законот за Македонска банка за поддршка на развојот (Сл.весник на Република Македонија бр. 105/2009), МБПР е акционерско друштво во кое Република Македонија е единствен акционер. Владата на Република Македонија е запишана во акционерската книга на Банката со вкупно 384.103 обични акции со право на глас и номинална вредност од 3.108,00 денари за една акција.

4. Други информации и податоци во врска со Кодексот за корпоративно управување

Собранието на Македонска банка за поддршка на развојот АД Скопје на седницата одржана на 29.12.2010 година го донесе Кодексот за корпоративно управување на Македонска банка за поддршка на развојот АД Скопје. Еднаш годишно Кодексот за корпоративно управување е предмет на разгледување и ревидирање од страна на Надзорниот одбор на Банката и предмет на одобрување од страна на Собранието на Банката. Кодексот е изготвен во согласност со Одлуката на Советот на НБРМ за основните начела и принципи на корпоративно управување во банка.

Македонска банка за поддршка на развојот, односно органите на управување во Банката и вработените во текот на 2012 година, во целост се придржуваа кон принципите на корпоративно управување прифатени во кодексот за корпоративно управување и тоа:

- принципот на заштита на правата и интересите на единствениот акционер,
- принципот на ефикасно управување,
- принципот на ефикасна контрола на финансиските и економските активности,
- принципот на транспарентност и објективност на објавување на информации за МБПР,
- принципот на законитост и етика,
- принципот на социјална одговорност,
- принципот на поделба на надлежностите,
- политиката на решавање на корпоративните конфликти,
- принципот на ефективно заемно дејство со вработените и правичен надомест,
- принципот на трудољубивост и одговорност,
- заштита на личните податоци и
- корпоративен советник.

5. Информации и податоци за политиката на банката за спречување на судир на интереси

Основните постулати на политиката за спречување на судир на интереси во Македонска банка за поддршка на развојот се предвидени во етичкиот кодекс на банката усвоен од Управниот одбор и одобрен од Надзорниот одбор на Банката на седницата одржана на ден 27.01.2011 година и Политиката за идентификување на потенцијални судири на

интерес и дефинирање на мерките и активностите кои се преземаат во случај на постоење на судир на интереси од 09.06.2010 година. Етичкиот кодекс, најмалку еднаш годишно е предмет на разгледување од страна на Надзорниот одбор на Банката.

Согласно законските одредби и одредбите од Политиката на Банката за спречување на судирот на интереси, лицата со посебни права и одговорности во Банката редовно на секои шест месеци даваат писмена изјава за постоење, односно непостоење на судир на нивниот личен интерес со интересот на Банката.

Членовите на Надзорниот и Управниот одбор на Банката и лицата со посебни овластувања не присуствуваат при донесување на одлуки со кои е доведена во прашање нивната објективност, поради постоење на судир помеѓу нивниот личен интерес и интересот на Банката преку содржината на одлуката која е предмет на донесување од страна на соодветниот орган. Членовите на Надзорниот и Управниот одбор и лицата со посебни овластувања пред одлучувањето за одредени прашања за кои имаат судир на интереси, ја напуштаат седницата и даваат писмена изјава во која се наведува основот од кој произлегува судирот на интереси.

V ФИНАНСИСКИ РЕЗУЛТАТИ ОД РАБОТЕЊЕТО ВО 2012 ГОДИНА

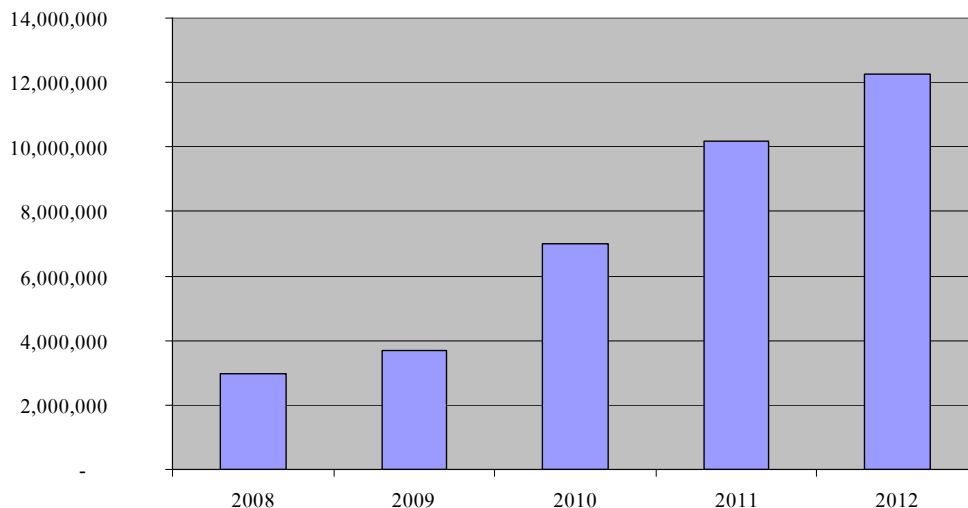
Во своето финансиско работење во периодот од 01.01.2012 година до 31.12.2012 година, Банката оствари нето-добивка во износ од 66.421 илјади денари. Во исто време вкупната билансна сума 12.275.918 илјади денари е зголемена во однос на претходната година за 20,5%.

1. Биланс на состојба

1.1. Актива

Движењето на активата на билансот на состојба по години е прикажано на следниот дијаграм:

Вкупна актива во '000 МКД

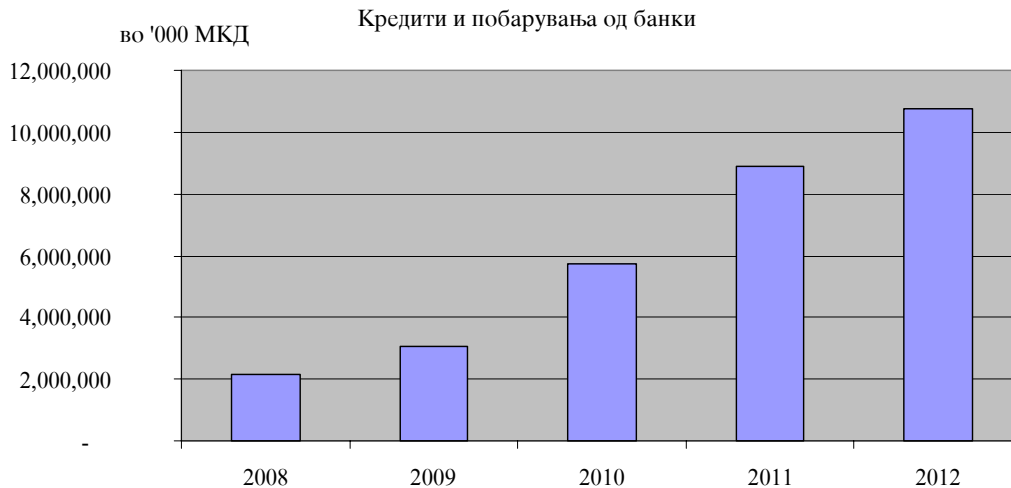
1.1.1. Парични средства и парични еквиваленти

Состојбата на паричните средства и паричните еквиваленти на 31.12.2012 година изнесува 1.206.532 илјади денари што претставува 9,8% од вкупната актива на Банката.

1.1.2. Кредити на и побарувања од банки

Вкупните нето кредити на ден 31.12.2012 година изнесуваат 10.773.373 илјади денари што претставува 87,8% од вкупната актива. Вкупните нето кредити се зголемени во однос на претходната година за 21,2%. Порастот на вкупните кредитни пласмани се должи главно, на зголемувањето на пласманите од кредитната линија за финансирање на мали и средни трговски друштва и кредитните линии обезбедени преку Европската инвестициона банка.

Анализата на кредитното портфолио на Банката од аспект на валутната структура го покажува доминантното учество на денарските кредити со девизна клаузула.

1.2. Извори на средства

1.2.1. Вкупни обврски

Вкупните обврски на Банката на 31.12.2012 година достигнаа износ од 10.250.370 илјади денари и остварија пораст од 24,6% во споредба со крајот на 2011 година. Порастот на вкупните извори на средства се должи на зголемувањето на обврските по кредити со повлекувањето на средства од кредитните линии од Европската инвестициона банка. Обврските по кредити за периодот од од 01.01.2012 година до 31.12.2012 година во однос на 2011 година се зголемени за 24,6%.

Во валутната структура структура на вкупните кредитни извори на средства доминираат обврските по кредити во странска валута, додека од аспект на рочната структура согласно рокот на доспевање тие се во позицијата на долгорочни обврски.

1.2.2. Капитал и резерви

Во вкупните извори на средства, капиталот и резервите учествуваат со 16,5%. Вкупниот капитал на Банката на 31 декември 2012 година изнесува 2.025.548 илјади денари кој го сочинуваат основачкиот капитал, резервите формирани од остварените добивки во претходните години и добивката од тековниот период.

2. Биланс на успех

Во периодот од 01.01.2012 година до 31.12.2012 година, МБПР оствари вкупни приходи во износ од 357.982 илјади денари, расходи во износ од 291.485 илјади денари и позитивен финансиски резултат во износ од 66.421 илјади денари.

Во извештајниот период остварени се вкупни приходи од камати во износ од 327.846 илјади денари и вкупни расходи од камати во износ од 178.481 илјади денари. Остварените нето приходи од камата изнесуваат 149.365 илјади денари и се зголемени за 5,8% во однос на претходната година.

Нето приходите од провизии за тековната 2012 година изнесуваат 14.490 илјади денари.

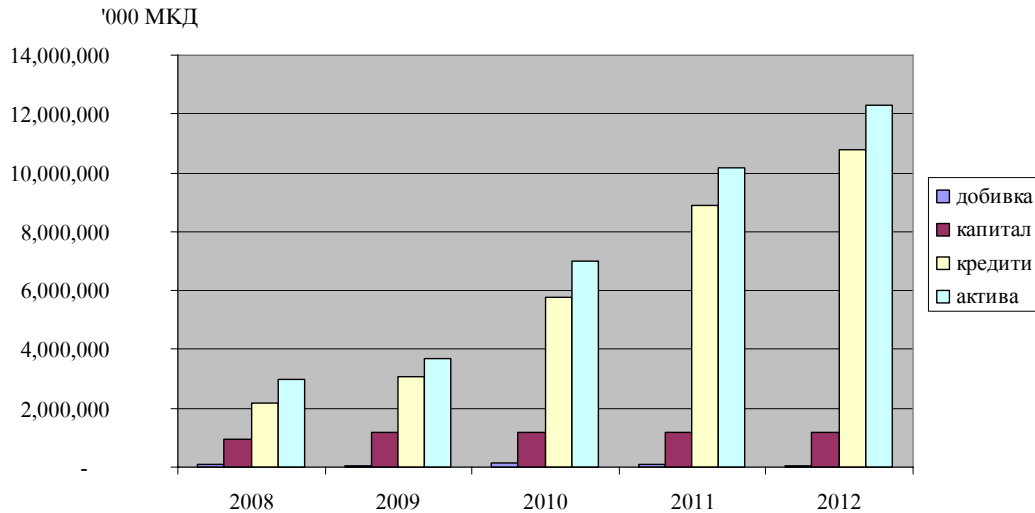
Приходите и расходите за средства и изворите на средствата во странски валути или изразени во валутна клаузула се искажуваат во билансот на успех во денари по средниот курс на Народна банка на Република Македонија на нето основа. На годишно ниво, односно во пресечните периоди 2012-2011 година, македонскиот денар остана на исто ниво во однос на еврото, при што официјалниот важечки курс на 31 декември 2012 година изнесуваше 61,50 МКД. Во извештајниот период остварени се нето расходи од курсни разлики во вредност од 170 илјади денари, додека во истиот период минатата година се остварени нето приходи од курсни разлики од 81 илјади денари.

Банката во согласност со прописите и усвоените акти го утврдува процентот со кој се проценува намалувањето на вредноста и одржувањето на резерви кои се доволни за покривање на можните кредитни ризици. За 2012 година Банката извршила дополнително издвојување на износот на исправката на вредност на финансиските средства и прикажа нето расходи во износ од 26.579 илјади денари.

Останатите расходи од дејноста во себе ги вклучуваат амортизацијата, општите и административни трошоци и останатите трошоци од работењето и се реализирани во износ од 71.383 илјади денари што е за 28,8% повисоко во однос на истиот период минатата година.

Согласно измените во Законот за Данок на добивка од 1 јануари 2009 година, Банката пресметува и уплатува данок на добивка на непризнаените расходи со стапка од 10%. Пресметаниот данок за 2012 година изнесува 76 илјади денари, односно е намален за 3,8% во однос на 2011 година кога изнесуваше 79 илјади денари.

Со следниот дијаграм прикажано е движењето на неколку билансни позиции од 2008 до 2012 година.

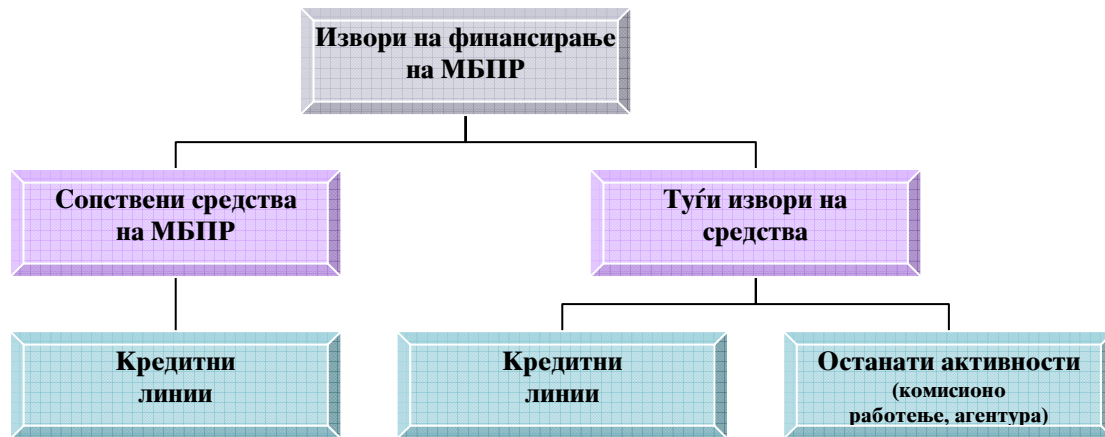
VI КРЕДИТНИ АКТИВНОСТИ

Како во претходните години и во 2012 година, МБПР кредитните активности ги реализираше главно преку деловните банки со кои има склучено договори за соработка и тоа:

- Халк банка АД Скопје,
- шпаркасе Банка Македонија АД Скопје,
- Еуростандард банка АД Скопје
- Комерцијална банка АД Скопје,
- НЛБ Тутунска банка АД Скопје,
- Охридска банка АД Охрид,
- Прокредит банка АД Скопје,
- Стопанска банка АД Битола,
- Стопанска банка АД Скопје,
- ТТК банка АД Скопје,
- УНИ банка АД Скопје,
- Централна Кооперативна банка АД Скопје.

Мал дел од своите кредитни активности, МБПР реализираше директно со кредитобарателите без посредство на деловните банки.

Кредитните активности на МБПР се финансирани со користење на два извора на средства, односно сопствени извори на средства и туѓи извори на средства (средства обезбедени од меѓународни финансиски институции, билатерални кредитори и останати кредитори и донатори).

1. Кредитни линии од сопствени средства на МБП

Од сопствените средства на МБП се креирани повеќе кредитни линии чии услови на одобрување се прикажани во следната табела:

Назив на кредитната линија	Износ во ЕУР	Рок на отплата	Крајна каматна стапка
Финансирање на мали и средни трговски друштва	од 15.000 до 500.000	до 8 години со вклучен грејс период до 1 година	8% годишна
Финансирање на производство наменето за извоз	од 15.000 до 2.000.000	до 2 години	6% годишна
Директна поддршка на извозни компании	од 15.000 до 1.000.000	до 2 години	6% годишна
Финансирање на трајни обртни средства	од 30.000 до 300.000	до 3 години	8% годишна

1.1. Кредитна линија за финансирање на мали и средни трговски друштва

Кредитната линија е наменета за финансирање на постојни и нови мали и средни трговски друштва. Целта на кредитната линија е подобрување на конкурентските предности на домашните компании и отворање на нови работни места. Кредитите се наменети за набавка на основни и обртни средства, при што најмалку 50% од кредитот треба да биде искористен за основни средства. Приоритет при одобрувањето на кредитите имаат проекти кои обезбедуваат повисок техничко - технолошки развој, проекти кои обезбедуваат зголемување на бројот на вработени итн.

Во текот на 2012 година од оваа кредитна линија се одобрени 65 кредитни барања во вкупен износ од 4.431.715 евра при што се финансирани проекти од областа на прехранбената индустрија, текстилната индустрија, транспорт, градежништво итн.

1.2. Кредити за финансирање на производство наменето за извоз

Кредитната линија е наменета за финансирање на обртни средства за подготовка на производство наменето за извоз. Кредитите се одобруваат врз база на идентификувани приливи од извоз.

Извозните аранжмани треба да остваруваат позитивен нето девизен ефект што во крајна линија ќе придонесе кон подобрување на трговскиот и платниот биланс на Р.Македонија. Во 2012 година од средствата од оваа кредитна линија со пласирани 7 кредити во вкупен износ од 1.228.400 евра. Значајно е да се напомене дека добар дел од извозните аранжмани во 2012 година беа поддржани преку ЕИБ кредитната линија која поради атрактивноста на каматната стапка и рокот на враќање беше особено барана од страна на извозните компании.

1.3. Кредитна линија за финансирање на трајни обртни средства

Кредитната линија е воведена како надополнување на кредитната линија за трајни обртни средства од револвинг фондот од Италијанската стокова кредитна линија (точка 2.3.). Оваа кредитна линија е наменета за поддршка на мали и средни трговски друштва за финансирање на потребите на кредитобарателите за трајни обртни средства. Во текот на 2012 година се одобрени 3 кредити од оваа кредитна линија во вкупен износ од 259.000 евра.

1.4. Директна поддршка на извозни компании

Во согласност со Законот за МБПР и насоките од Владата на Република Македонија, МБПР во 2011 година започна со директно кредитирање на извозните компании, односно финансирање на обртни средства за подготовка на производство наменето за извоз и обртни средства по извршен извоз.

Следствено, активностите по оваа кредитна линија продолжија и во 2012г. при што се одобрени 19 кредити во вкупен износ од 1.541.500 евра.

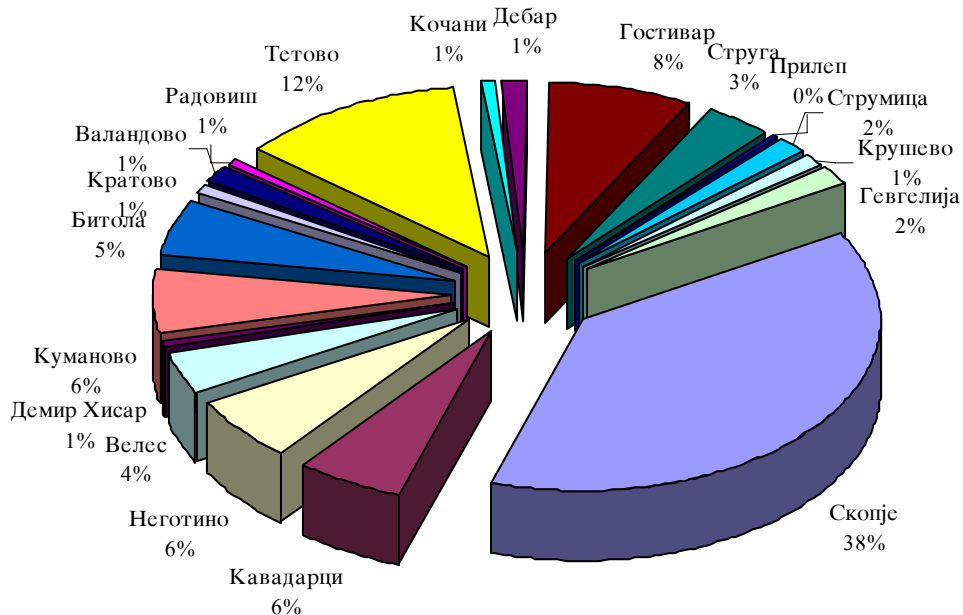
1.5. Состојба на кредити од кредитни линии од сопствени извори

Состојбата на пласираните кредити од сопствени извори на средства според поддржани дејности е прикажана во следната табела:

Р.б.	Дејност	Износ во ЕУР		Индекс 2012/2011
		31.12.2011	31.12.2012	
1	Производство	1.684.600	4.220.240	250,5
2	Градежништво	230.000	163.000	70,9
3	Транспорт	628.000	1.242.875	197,9
4	Трговија	549.020	1.761.000	320,8
5	Услуги	315.000	383.500	121,7

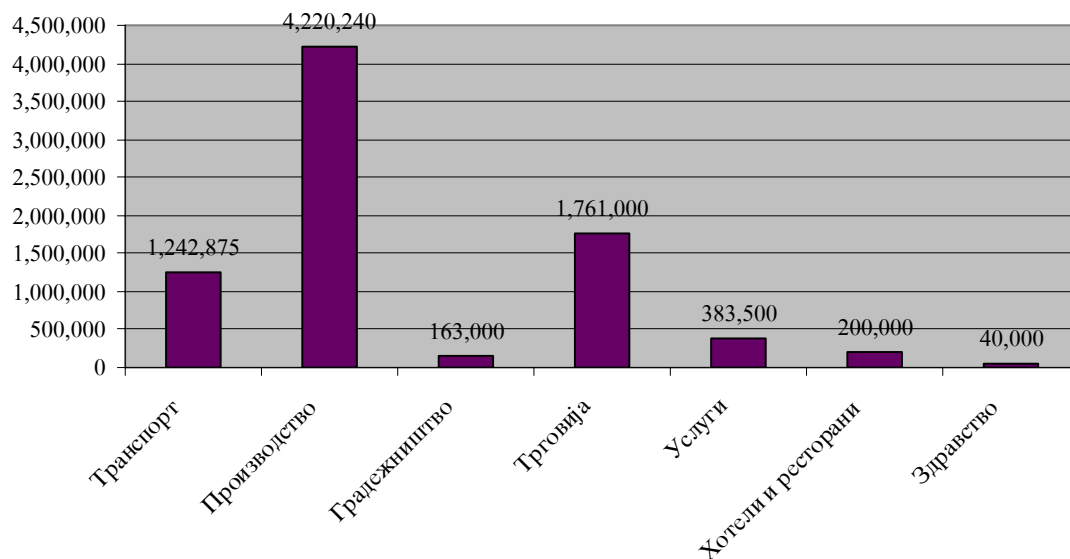
6	Хотели и ресторани	-	200.000	-
7	Здравство	-	40.000	-
Вкупно			3.406.620	8.010.615

Графички приказ: Пласирани средства од сопствени извори по градови во 2012 година.

Од презентираниот се забележува дека во најголем дел одобрени се кредити во Скопје (38%), Тетово (12%) и Куманово (6%). Со помало учество се останатите градовите во земјата.

Во следниот графички приказ презентирани се одобрените кредити во 2012 година по дејности:

Од презентираниот графички приказ се согледува дека најмногу се поддржани проекти од областа на производството (храна, текстил и др.

53%), трговија (22%) и транспорт (16%). Преостанатите одобрени кредити се однесуваат на услугите, хотели и ресторани и здравство со незначително учество во вкупните кредити финансирани од сопствените средства на МБПР.

2. Кредитни линии од меѓународни финансиски институции, билатерални кредитори и останати извори

Во 2012 година МБПР продолжи со користењето и реализацијата на кредитните линии од странските кредитори и донатори. Имено, во текот на 2012 година покрај пласман на кредити од кредитната линија ЕИБ 1 со вкупен фонд од 100 милиони ЕУР, МБПР во целост ги повлече и искористи средствата од кредитната линија ЕИБ 2 со фонд од 50 милиони ЕУР. Воедно, палетата на кредитни производи во текот на 2012 година беше надополнета со уште една кредитната линија од Европска Инвестициона банка (ЕИБ) со нови 100 милиони евра, како трета фаза од соработката со ЕИБ. Подетално кредитните линии се прикажани во наредната табела:

Назив на кредитната линија	Износ	Рок на отплата	Крајна каматна стапка
ЕИБ I кредитна линија за инвестициони кредити	од 10.000 до 3.500.000 ЕУР	до 5 год. со вклучени до 12 месеци грејс	5,5% годишно
ЕИБ I кредитна линија за ТОС	од 5.000 до 666.700 ЕУР	до 3 год. со вклучени до 6 месеци грејс	5,5% годишно
ЕИБ I кредитна линија за приоритетни проекти	до 12.500.000 ЕУР	до 15 год. со вклучени до 36 месеци грејс	5,5% годишно
ЕИБ II кредитна линија за инвестициони кредити	од 10.000 до 3.500.000 ЕУР	до 8 год. со вклучени до 12 месеци грејс	5,5% годишно
ЕИБ II кредитна линија за ТОС	од 5.000 до 666.700 ЕУР	до 3 год. со вклучени до 6 месеци грејс	5,5% годишно
ЕИБ II кредитна линија за приоритетни проекти	до 6.000.000 ЕУР	до 8 год. со вклучени до 24 месеци грејс	5,5% годишно
ЕИБ III кредитна линија за инвестициони кредити	од 10.000 ЕУР до 3.500.000 ЕУР	до 8 год. со вклучени до 24 месеци грејс	5,5% годишно
ЕИБ III кредитна линија за ТОС	од 5.000 ЕУР до 666.700 ЕУР	до 3 год. со вклучени до 6 месеци грејс	5,5% годишно
ЕИБ III кредитна линија за приоритетни проекти	до 6.000.000 ЕУР	до 8 год. со вклучени до 24 месеци грејс	5,5% годишно
Стокова кредитна линија од Република Италија - Револвинг фонд	од 50.000 ЕУР до 400.000 ЕУР	до 6 год. со вклучена 1 година грејс	6%, годишна
Кредитна линија за финансирање на микро, мали и средни претпријатија од <i>KfW</i>	до 50.000 ЕУР	до 4 години	ја утврдува банката-учесник

(КМБ1, КМБ2, КМБ3)			
Кредитна линија од Развојната банка при Совет на Европа - ЦЕБ	до 400.000 ЕУР	до 7 години со вклучен грејс период до 2 години	околу 8,5% годишна
Проект за одржлива енергија (енергетска ефикасност)	до 60% од вредноста на проекти од 20.000 до 500.000 УСД	до 6 години	ја утврдува банката-учесник
Проект за одржлива енергија (обновливи извори на енергија)	до 60% од вредноста на проекти од 50.000 до 4.000.000 УСД	до 10 години со вклучен грејс период до 3 години	ја утврдува банката-учесник
Проект "Самовработување со кредитирање"	за 1 невработено лице - 3.000 ЕУР, максимум 15.000 ЕУР; за 1 невработено лице-технолошки вишок - 4.000 ЕУР, максимум-20.000 ЕУР	до 4 години со вклучена 1 година грејс период	1% годишна, во грејс период не се плаќа камата
ОКФ (ЗКДФ)	до 100.000 евра за примарно земјоделско производство, до 300.000 евра за преработка на зем-јоделски производи до 300.000 евра за извоз на примарни земјоделски произ-води и нивни преработки	во договор со финансиската институција учесник	Од 4% до 6,5% годишна
Кредитна линија за производство, преработка и извоз на земјоделски производи (Компензациони фондови)	до 300.000 ЕУР (односно до 500.000 ЕУР за откуп на грозје, пченица, овошје и зеленчук)	до 5 години со вклучен грејс од 1 година за основни средства и 1,5 година со вклучен грејс од 3 месеци за обртни средства	3% годишно

2.1. ЕИБ кредитна линија 100 милиони ЕУР

Кредитната линија од Европска Инвестициона банка со фонд од 100 милиони евра започна со реализација во 2009 година како дел од од пакетот мерки на Владата на Република Македонија за ублажување на последиците од глобалната финансиска криза. Во текот на 2011 година,

средствата од кредитната линија беа во целост повлечени од ЕИБ. Од наплатените средства се формираше револвинг фонд од кој се пласираа кредити и во текот на 2012 годи-на, согласно условите и критериумите на кредитната линија.

Кредитите се наменети за финансирање на основни средства и трајни обртни средства. Со средствата од кредитна линија се поддржуваат следните кредитни програми:

2.1.1. Инвестициони кредити од ЕИБ

Износ на поединечен кредит наменет за крајните корисници:	Микро претпријатија кредит до 45.000 ЕУР Мали претпријатија кредит до 450.000 ЕУР Средни претпријатија кредит до 3.500.000 ЕУР
Рок на отплата:	До 5 години
Вклучен грејс период:	До 12 месеци
Намена:	Поддршка на идентификувани проекти и тоа: <ul style="list-style-type: none"> • Купување на материјални средства: • Недвижности (освен земјиште), • Опрема, • Обртни средства (не повеќе од 30% од вредноста на кредитот), • Инвестиции во нематеријални средства (развој, планирање и финансирање во фаза на конструкција како и трошоци за плати и останато поврзано со фазата на истражување и развој).

2.1.2. Кредити за трајни обртни средства од ЕИБ

Износ на поединечен кредит наменет за крајните корисници:	Микро претпријатија кредит до 20.000 ЕУР Мали претпријатија кредит до 200.000 ЕУР Средни претпријатија кредит до 666.700 ЕУР
Рок на отплата:	Не помал од 2 години и не повеќе од 3 години
Вклучен грејс период:	До 6 месеци
Намена:	Поддршка на барањата за перманентно зголемување на потребите за обртен капитал во услови на експанзија на бизнис активностите на компанијата

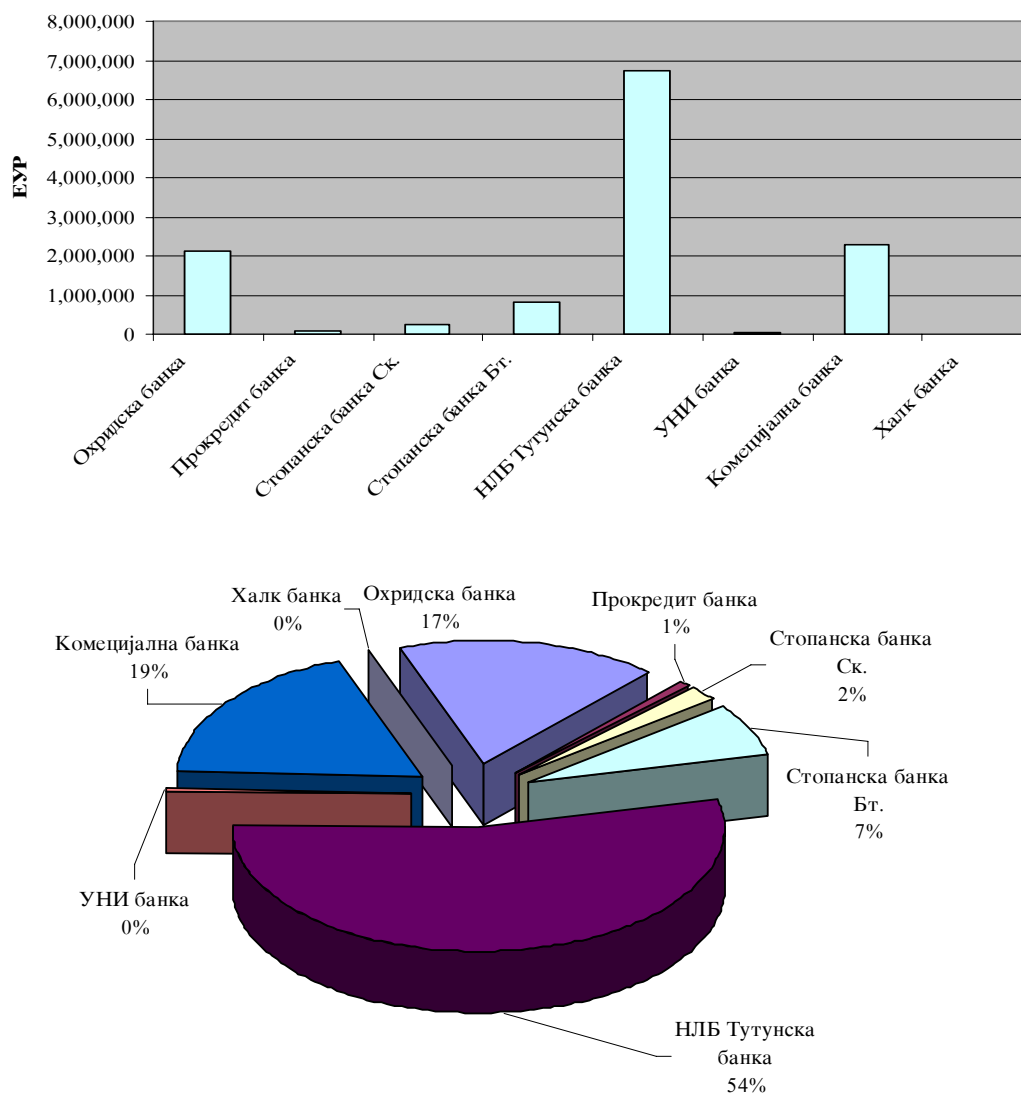
2.1.3. Кредити за приоритетни проекти од ЕИБ

Износ на поединечен кредит наменет за крајните корисници:	До 12.500.000 ЕУР
Рок на отплата:	До 15 години
Вклучен грејс период:	До 3 години
Намена:	Поддршка на приоритетни проекти од областа на индустријата, образованието, културата, екологијата и сл.

Наведените кредитни производи се реализираа преку деловните банки со кои МБПР има склучено рамковни договори. Заклучно со 31.12.2012 година пласирани се вкупно 47 кредитни барања во вкупен износ од 12,4 милиони евра со следната структура по кредитни продукти:

Кредитен продукт:	Бр.на кредитни барања	Износ во ЕУР
Инвестициони кредити	10	1.818.065
Трајни обртни средства	35	7.145.375
Приоритетни проекти	2	3.445.000
вкупно	47	12.408.440

Структурата на пласираните кредити по банки е дадена во следниот дијаграм од кој може да се види дека преку НЛБ Тутунска банка, Комерцијална банка и Охридска банка Охрид се одобрени најголем дел од кредитите од оваа кредитна линија.

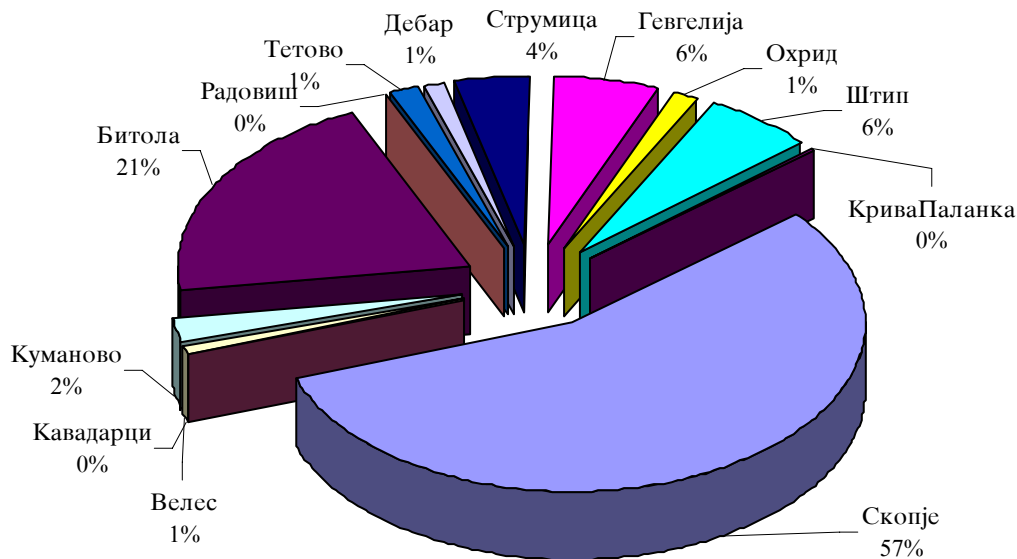
Во 2012 година од средствата од ЕИБ кредитната линија се финансирани проекти од различни дејности при што застапени се

текстилот, производството на прехранбени производи, транспортот, градежништвото и др.

Географската дисперзија на одобрените кредити од ЕИБ кредитната линија по градови е прикажана во наредната табела:

Р.бр.	Град	Износи во ЕУР
1	Скопје	6.917.375
2	Битола	2.546.716
3	Струмица	500.000
4	Тетово	180.000
5	Штип	750.000
6	Куманово	300.000
7	Гевгелија	729.349
8	Охрид	180.000
9	Дебар	160.000
10	Велес	100.000
11	Крива Паланка	40.000
12	Кавадарци	5.000
Вкупно		12.408.440

Географската дисперзија на одобрените кредити од ЕИБ кредитната линија по градови е прикажана со следниот дијаграм:

2.2. ЕИБ II кредитна линија 50 милиони ЕУР (втора фаза)

Кредитната линија од Европската инвестициона банка (ЕИБ) во износ од 50.000.000 ЕУР започна со реализација во 2011 година, како втора фаза од соработката со ЕИБ и пакетот мерки на Владата на Република Македонија за ублажување на последиците од глобалната финансиска криза. Средствата од оваа кредитна линија во текот на 2012 година, беа во целост повлечени од ЕИБ и пласирани на кредитобарателите.

Со средствата од кредитна линија се поддржуваат следните кредитни програми:

2.2.1. Инвестициски кредити од ЕИБ II

Износ на поединечен кредит наменет за крајните корисници:	од 10.000 до 3.500.000 ЕУР
Рок на отплата:	Не помал од 2 години и не повеќе од 8 години
Вклучен грејс период:	До 2 години
Намена:	Поддршка на идентификувани проекти и тоа: <ul style="list-style-type: none"> • Купување на материјални средства: <ul style="list-style-type: none"> • Недвижности (освен земјиште), • Опрема, • Обртни средства (не повеќе од 30% од вредноста на кредитот), • Инвестиции во нематеријални средства (развој, планирање и финансирање во фаза на конструкција како и трошоци за плати и останато поврзано со фазата на истражување и развој).

2.2.2. Кредити за трајни обртни средства од ЕИБ

Износ на поединечен кредит наменет за крајните корисници:	од 5.000 до 666.700 ЕУР
Рок на отплата:	Не помал од 2 години и не повеќе од 3 години
Вклучен грејс период:	До 6 месеци
Намена:	Поддршка на барањата за перманентно зголемување на потребите за обртен капитал во услови на експанзија на бизнис активностите на компанијата

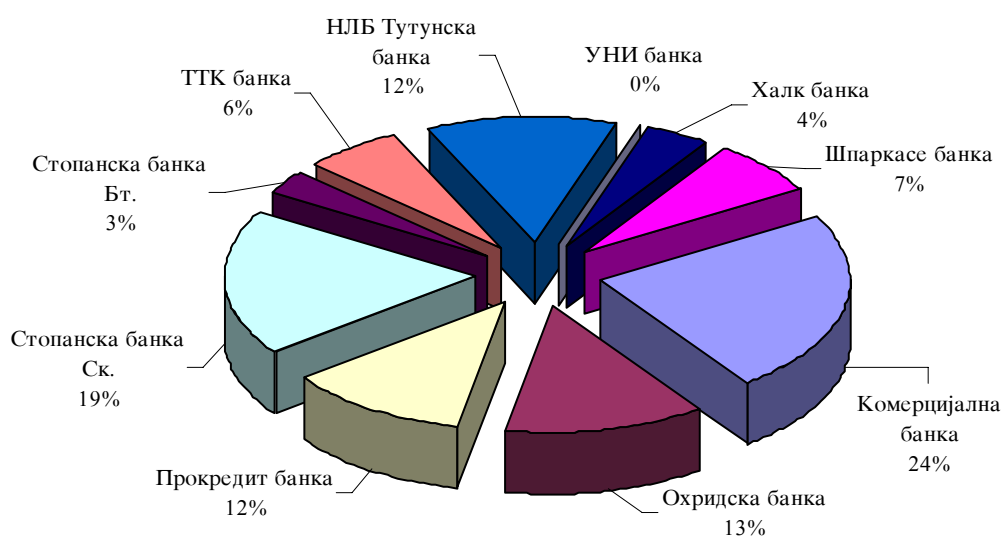
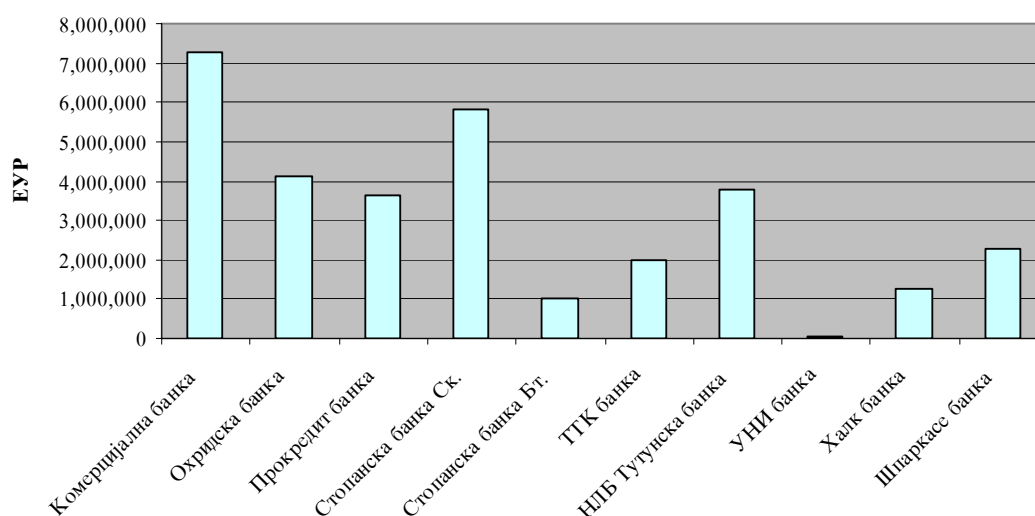
2.2.3. Кредити за приоритетни проекти од ЕИБ

Износ на поединечен кредит наменет за крајните корисници:	До 6.000.000 ЕУР
Рок на отплата:	Не помал од 2 години и не повеќе од 8 години
Вклучен грејс период:	До 2 години
Намена:	Поддршка на приоритетни проекти од областа на индустријата, образованието, културата, екологијата и сл.

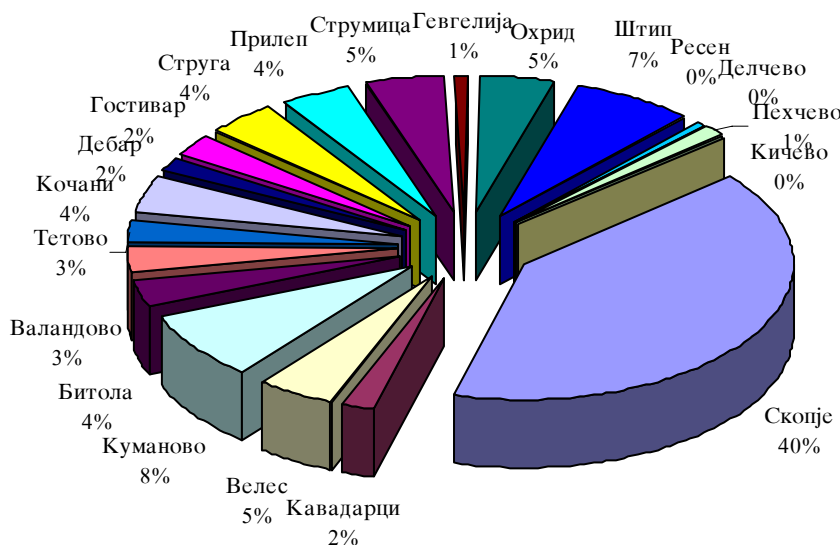
Од кредитната линија заклучно со 31.12.2012 беа пласирани вкупно 111 кредитни барања во вкупен износ од 31.176.060 евра.

Кредитен продукт:	Бр.на кредити	Износ во ЕУР
Инвестициони кредити	74	22.452.972
Трајни обртни средства	25	4.698.088
Приоритетни проекти	12	4.025.000
вкупн	111	31.176.060

Структурата на пласираните кредити по банки е дадена во следниот дијаграм од кој може да се види дека преку Комерцијална банка, Стопанска банка Скопје, НЛБ Тутунска банка и Охридска банка се одобрени најголем дел од кредитите од оваа кредитна линија.

Географската дисперзија на одобрените кредити од ЕИБ II кредитната линија по градови е прикажана со следниот дијаграм, од каде се забележува дека 40% од кредитите се пласирани во Скопје.

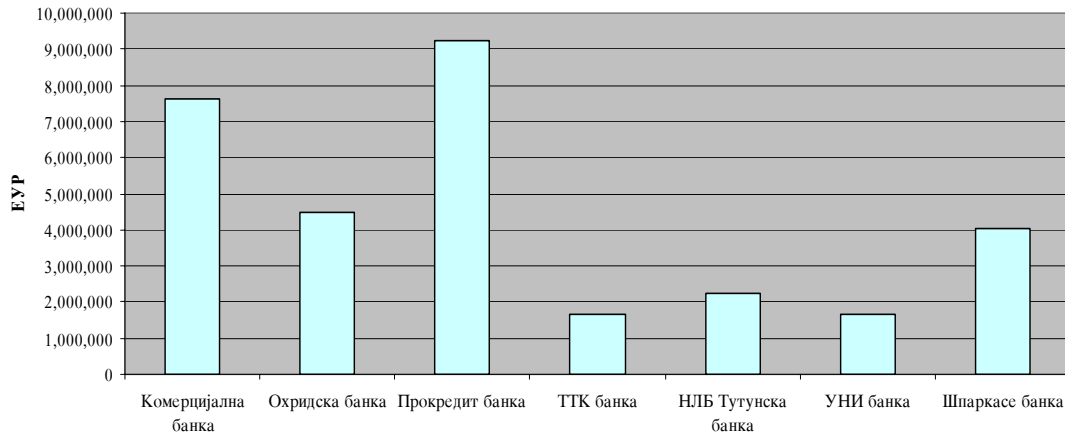
2.3 ЕИБ кредитна линија 100 мил. ЕУР (трета фаза)

По реализација на кредитните линии ЕИБ 100 мил. ЕУР (ЕИБ 1) и ЕИБ 50 мил. ЕУР (ЕИБ 2), во текот на 2012 година МБПР пристапи кон имплементирање на третата фаза, односно кон склучување на договор за кредит со ЕИБ за нови 100 милиони ЕУР.

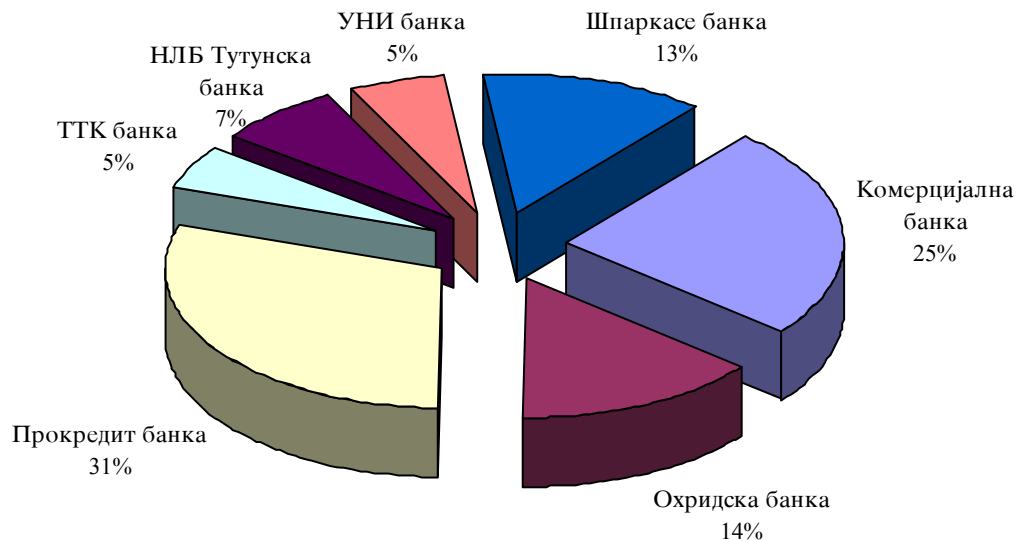
Кредитната линија како и претходните две фази се реализираше преку деловните банки со кои МБПР има склучено рамковни договори. Средствата се одобруваа под истите услови под кои се одобруваа кредити од кредитната линија ЕИБ 2 од 50 милиони евра. Во текот на 2012 година пласирани се 129 кредитни барања во вкупен износ 30.968.575 евра од кои 86 кредити во износ 23.841.267 евра беа наменети за инвестиции.

Кредитен продукт:	Бр.на кредитни	Износ во ЕУР
Инвестициони кредити	86	23.841.267
Трајни обртни средства	38	5.217.308
Приоритетни проекти	5	1.910.000
вкупн	129	30.968.575

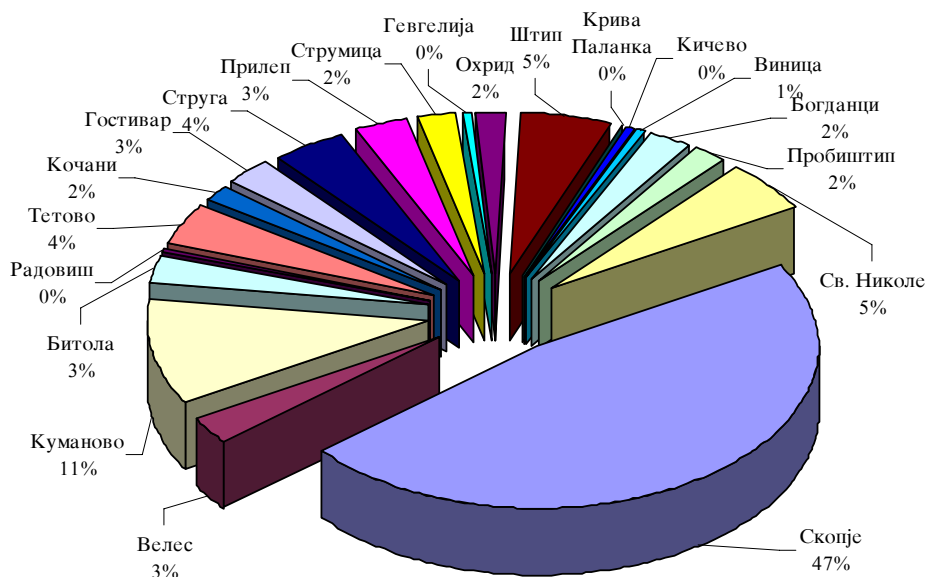
Структурата на пласираните кредити по банки од третата фаза, односно од ЕИБ 3 кредитната линија е презентирана со наредниот дијаграм од кој се забележува дека преку Прокредит банка, Комерцијална банка и Охридска банка Скопје се одобрени најголем дел од кредитите од оваа кредитна линија.

На следниот дијаграм е прикажано процентуалното учество на деловните банки во ЕИБ 3 кредитната линија.

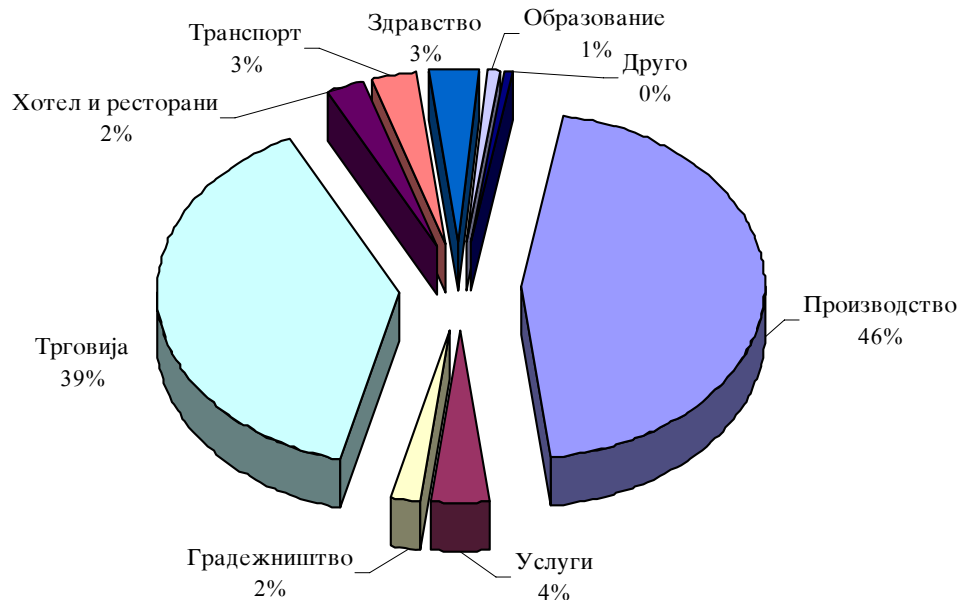

Географската дисперзија на одобрените кредити од ЕИБ 3 кредитната линија по градови е прикажана со следниот дијаграм:

Од прикажаниот дијаграм се забележува дека во најголем дел (47%) кредитите се пласирани во Скопје. Од друга страна кредитите се дисперзирани географски низ речиси сите градови во земјата.

На дијаграмот што следи прикажани се кредитите пласирани од ЕИБ 3 кредитната линија според дејности.

2.4. Стокова кредитна линија од Република Италија-Револвинг фонд

Во рамките на билатералната соработка помеѓу Република Македонија и Република Италија, во мај 1999 година Владите на двете земји потпишаа Финансиска конвенција за одобрување на стоков кредит во износ од 12,7 милиони евра за набавка на машини, опрема и технологија од италијанско производство за потребите на македонските компании. Средствата беа наменети за проекти со кои се обезбедува ново производство, модернизација, заокружување на технолошкиот процес и отстранување на тесни грла. Кредитната линија е реализирана преку банките учеснички, а средствата се во целост искористени.

Од наплатените средства е формиран револвинг фонд со намена за финансирање на инвестиции и трајни обртни средства. Во 2012 година од овој фонд се одобрени 24 кредитни барања во вкупен износ од 4.180.500 евра.

2.5. Германско - Македонски фонд за повратници од Германија – ДЕГ

Во ноември 2003 година фондот основан со средства од Владата на Сојузна Република Германија со намена за финансирање на повратници од СР Германија, беше предвременно затворен. Фондот од Министерство за финансии во март 2004 година беше реструктуриран и претворен во кредитен однос на МБПР кон Министерството за финансии на Република Македонија (МФ). Средствата од оваа кредитна линија во износ од 3,5 милиони евра согласно договорот со МФ, се насочени кон

кредитните програми на МБПР, односно за поддршка на мали и средни трговски друштва и проекти за производство наменето за извоз.

2.6. Кредитна линија за финансирање на микро, мали и средни претпријатија од KfW(КМБ 1)

Македонска банка за поддршка на развојот АД Скопје е назначена за управувач на Фондот формиран од средствата на кредитната линија од *KfW*. Средствата се пласираат преку Халк банка АД Скопје, НЛБ Тутунска банка АД Скопје, Прокредит банка АД Скопје и штедилница Можности ДОО Скопје. Кредитната линија е целосно реализирана.

Корисници на кредитите се:

- микро и мали претпријатија,
- индивидуални претприемачи,
- занаетчиски дуќани,
- приватни трговци,
- тезги на пазар,
- други микро и мали стопански субјекти.

Преглед по банка-учесник со состојба 31.12.2012

Банка-учесник	ЕУР
Халк банка АД Скопје	-
НЛБ Тутунска банка АД Скопје	-
Прокредит банка АД Скопје	-
штедилница Можности ДОО Скопје	2.000.000
Вкупно	2.000.000

2.7. Кредитна линија за финансирање на микро, мали и средни претпријатија од KfW(КМБ 2)

Кредитната линија во вкупен износ од 6,2 милиони евра е наменета за кредитна поддршка за микро, мали и средни компании од Република Македонија. Кредитната линија е целосно реализирана преку Халк банка АД Скопје, НЛБ Тутунска банка АД Скопје и Прокредит банка АД Скопје. Во текот на 2012 година, одобрени се нови 3.000.000 ЕУР на Прокредит банка АД Скопје.

Преглед по банка-учесник со состојба 31.12.2012

Банка-учесник	ЕУР
Халк банка АД Скопје	-
НЛБ Тутунска банка АД Скопје	-
Прокредит банка АД Скопје	3.000.000
Вкупно	3.000.000

2.8. Кредитна линија за финансирање на микро, мали и средни претпријатија од KfW (КМБ 3)

Оваа кредитна линија во вкупен износ од 7,6 милиони евра е наменета за кредитна поддршка за микро, мали и средни компании од Република Македонија. Кредитната линија е реализирана преку Халк банка АД Скопје, шпаркасе банка Македонија АД Скопје и Прокредит банка АД Скопје во следниве износи:

Преглед по банка-учесник со состојба 31.12.2012

Банка-учесник	ЕУР
Халк банка АД Скопје	-
Шпаркасе Банка Македонија АД Скопје	-
Прокредит банка АД Скопје	4.750.240
Вкупно	4.750.240

2.9. Кредитна линија од Развојна банка при Совет на Европа - ЦЕБ

Основна цел на кредитната линија е финансирање на задржување на постојните и креирање на нови работни места во малите и средни трговски друштва во Република Македонија. Потенцијалните крајни корисници се трговски друштва кои имаат до 250 вработени, вкупна актива до 11 милиони евра и капитал во сопственост на не-МСТД помал од 1/3 од вкупниот капитал.

Кредитната линија се реализира преку три одбрани комерцијални банки (Комерцијална банка АД Скопје, Охридска банка АД Охрид и Стопанска банка АД Битола) со кои се склучени договори за кредит.

Изложеноста по банки од оваа кредитна линија со состојба 31.12.2012 година изнесува:

Банка-учесник	ЕУР
Комерцијална банка АД Скопје	124.403,45
Охридска банка АД Охрид	504.801,51
Вкупно	629.204,96

2.10. Проект за одржлива енергија

Во февруари 2007 година со Меѓународната банка за обнова и развој (ИБРД) и со Министерството за финансии на Република Македонија (МФ) беа склучени договори за реализација на Проектот за одржлива енергија, со фонд од 1,5 милиони УСД. Согласно условите на склучените договори со МФ на РМ и ИБРД, во овој проект МБПР учествува со дополнителни сопствени средства од 1,5 милиони УСД, односно во сооднос 50:50. Средствата се наменети за финансирање на проекти:

- до 500.000 УСД за проекти за енергетска ефикасност,
- до 4.000.000 УСД за проекти за обновливи извори на енергија.

Средствата од оваа кредитна линија се пласираат преку комерцијални банки со кои МБПР има склучено договори за соработка и тоа: Комерцијална банка АД Скопје, УНИ банка АД Скопје, Халк банка АД Скопје и Охридска банка АД Охрид. Средствата од кредитната линија се во целост искористени.

2.11. Други кредитни линии и проекти

2.11.1. Проект „Самовработување со кредитирање“

Во 2008 година се започна со спроведување на проектот на Владата на Република Македонија „Самовработување со кредитирање“ (преку Агенцијата за вработување на Република Македонија). Цел на проектот е создавање на ефикасен систем на економска и социјална поддршка и продуктивно ангажирање на категоријата невработени лица во Република Македонија. Кредитната програма е насочена кон поддршка на долгорочно невработените лица, корисниците на парични надоместоци по основ на невработеност и младите лица кои прв пат се вработуваат. Лицата-корисници на средства од оваа програма се обврзуваат најмалку во периодот на отплата на кредитот да не можат да се вратат во евиденцијата на невработени лица.

За реализација на овој проект, во кој МБПР има улога на агент банка, склучени се договори со три деловни банки и тоа Охридска банка АД Охрид, НЛБ Тутунска банка АД Скопје и Шпаркасе Банка Македонија АД Скопје.

Едно невработено лице може да аплицира за кредит до 3.000 евра, при што доколку станува збор за невработено лице прогласено за технолошки вишок истото може да аплицира максимум до 4.000 евра. Кредитната линија во текот на 2012 година беше редизајнирана со цел да се зголеми нејзината ефикасност.

Со 31.12.2012 година состојбата за оваа кредитна линија изнесува 7.309.576 евра.

2.11.2. Земјоделски кредитен дисконтен фонд (ЗКДФ) кредитна линија

Согласно одлуката на Владата на Република Македонија, почнувајќи од 01.07.2010 година, ЗКДФ кредитната линија се администрира во рамки на Македонската банка за поддршка на развојот (МБПР), што е регулирано со Договор за администрирање склучен помеѓу Министерството за финансии и МБПР.

Со промена на институцијата администратор, не се извршија суштински промени во начинот на реализацијата на оваа кредитна линија и МБПР ги спроведува сите неопходни активности за понатамошна успешна реализација на оваа кредитна линија.

Во насока на зголемување на достапноста на кредитните средства до целната група и подобрување на кредитните услови преку зголемена конкуренција, МБПР презема активности за зголемување на бројот на

финансиски институции учеснички (ФИУ) кои ги сервисираат овие кредити.

Така, сега вкупно 12 финансиски институции се вклучени во реализација на ЗКДФ кредитите, од кои 10 се деловни банки, а 2 се Штедилници, кои преку својата мрежа на филијали и експозитури на целата територија на Република Македонија овозможуваат полесен пристап на овие средства до потенцијалните корисници.

Бидејќи расположивите средства од ЗКДФ кредитната линија наменети за позајмување на квалификационите целни групи на заемопримачи беа лимитирани и неадекватни на искажаните потреби од страна на финансиските институции учеснички, а со цел тие да можат да го планираат обемот на своите активности, МБПР на 02.04.2012 година ги извести ФИУ дека МБПР ќе почне да утврдува квартални квоти кои ќе им бидат на располагање на ФИУ, а по нивно целосно искористување нема да се примаат нови барања за рефинансирање до крајот на соодветниот квартал. Со секои нови редовни квартални приливи, по основ на претходно пласирани средства, МБПР редовно ги известува ФИУ за новите средства што им стојат на располагање за соодветниот квартал.

Во услови на лимитирани средства, во текот на 2012 година одобрени се 294 кредити во вкупен износ од 6,4 милиони евра, од кои 5,1 милиони евра се средства од ЗКДФ, додека останатите 1,3 милиони евра се учество на финансиските институции. Споредено со претходната година (8,8 милиони евра), пласирани се помалку средства за 42%. Во набљудуваниот период просечниот износ на кредит изнесувал 21.723 евра.

Реализацијата на ЗКДФ кредитната линија се спроведува почнувајќи од 2003 година, и заклучно со 31.12.2012 година одобрени се вкупно 5.501 кредити во вкупен износ од 67,0 милион евра, од кои 51,9 милиони евра се средства од ЗКДФ (вкупно од сите извори на средства ИФАД-1, ИФАД-2, ПСДЛ-1, ПСДЛ-2 и ЕИБ). Во наведениот период просечниот износ на кредит изнесувал 12.184 евра.

Реализација на ЗКДФ кредитната линија по години:

Година	2009	2010	2011	2012
Број на одобрени кредити	513	385	381	294
Износ на одобрено рефинансирање (во мил. ЕУР)	10,5	3,8	8,8	5,1

Структура на рефинансирани кредити во периодот 01.01 - 31.12.2012 година

Според бројот на одобрени кредити по финансиски институции, во реализацијата на ЗКДФ кредитната линија во текот на 2012 година, најактивно биле вклучени Прокредит банка со 99 одобрени кредити, штедилница Можности со 87 одобрени кредити и НЛБ Тутунска банка со 60 одобрени кредити.

Според износот на одобрени кредити состојбата е малку поинаква. Најголемо учество од 40% има Прокредит банка, потоа следуваат НЛБ Тутунска банка со 26% и Комерцијална банка со 9%. Значително е учеството и на штедилница Можности и Охридска банка со учество од по 7%, ТТК банка со учество од 6% и шпаркасе банка Македонија со 4%

учество во вкупниот износ на одобрени кредити. УНИ банка имала незначително учество од 1%.

Заради неисполнување на Критериумите за утврдување и мониторинг на квалификуваност на финансиските институции за учество во користењето на средствата од ЗКДФ кредитната линија, времено е стопирано кредитирањето преку Стопанска банка АД - Битола, додека целосно е стопирано кредитирањето преку Статер банка АД - Куманово која се присоедини кон Централна кооперативна банка АД Скопје.

	Финансиска институција учесник	Број на одобрени кредити	Процент од вкупниот број на одобрени кредити	Вкупен износ на одобрени кредити (ЕУР)	Процент од вкупниот износ на одобрени кредити	Вкупен износ на одобрено рефинансирање (ЕУР)
1	Комерцијална банка АД - Скопје	14	5	561,775.00	9	449,420.00
2	шпаркасе банка Македонија АД - Скопје	24	8	264,199.15	4	211,228.67
3	УНИ банка АД - Скопје	3	1	56,719.12	1	45,375.29
4	НЛБ Тутунска банка АД - Скопје	60	20	1,675,635.23	26	1,340,497.46
5	Охридска банка АД - Охрид	5	2	426,156.17	7	340,924.94
6	штедилница МОЖНОСТИ ДОО - Скопје	87	30	438,958.60	7	351,166.88
7	ПроКредит банка АД - Скопје	99	34	2,563,028.08	40	2,045,129.25
8	ТТК банка АД - Скопје	2	1	400,000.00	6	320,000.00
9	штедилница ФУЛМ	0	0	0	0	0
10	Стопанска банка АД Битола	0	0	0	0	0
11	Статер банка АД Куманово (присоединета кон ЦКБ)	0	0	0	0	0
12	Стопанска банка АД Скопје	0	0	0	0	0
	ВКУПНО	294	100	6,386,471.35	100	5,103,742.49

Од вкупно одобрените кредити, од ЗКДФ кредитна линија во 2012 година, 86% се кредити за примарно земјоделско производство, 10% се кредити за мали и средни трговски друштва кои вршат преработка на земјоделски производи, додека 4% се кредити за извоз на земјоделски производи. Структурата по вредност покажува дека учеството на кредитите наменети за примарно земјоделско производство е најголемо со 2,4 милиони евра или 47% од вкупно пласираните средства. Потоа, следуваат кредитите за преработка на земјоделски производи со 1,9 милиони евра (38%) и кредити за извоз на земјоделски производи во износ од 0,8 милиони евра (15%).

	Категорија на кредит	Број на одобрени кредити	Процент од вкупниот број на одобрени кредити	Вкупен износ на одобрени кредити (ЕУР)	Процент од вкупниот износ на одобрени кредити	Вкупен износ на одобрено рефинансирање (ЕУР)
1	Кредити за примарно земјоделско производство	254	86	3,020,669.42	47	2,411,111.67
2	Кредити за преработка на земјоделски производи	29	10	2,389,529.00	38	1,911,623.20
3	Кредити за извоз на земјоделски производи	11	4	976,272.93	15	781,007.62
	Вкупно	294	100	6,386,471.35	100	5,103,742.49

Структурата на средствата кои се администрираат во рамки на ЗКДФ со состојба 31.12.2012 е следна:

Извор на средства	Ликвидни средства	Побарувања
ИФАД 1	54,131.96	608,819.38
ИФАД 2	76,041.11	5,645,557.34
ПСДЛ 1	191,017.53	2,452,823.82
ПСДЛ 2	118,788.98	7,370,398.69
ЕИБ	146,423.51	7,615,580.95
Вкупно	586,403.09	23,693,180.18

Одобрени барања за рефинансирање кои сè уште не се исплатени (во ЕУР):

Извор на средства	Износи
ИФАД-2	49,786.44
ЕИБ	65,817.06
ВКУПНО	115,603.50

Вкупните расположиви средства на Обновливиот кредитен фонд од кои се финансира ЗКДФ кредитната линија со состојба на 31.12.2012 година изнесуваат 586 илјади евра.

2.11.3. Кредитна линија ЕАР-Посебен кредитен фонд

Кредитната линија од Европската агенција за реконструкција (ЕАР) беше наменета за поддршка на мали и средни трговски друштва. Во текот на 2011 година беше редизајнирана кредитната линија за што се склучи договор меѓу МБПР и Владата на Република Македонија за администрирање на Посебен кредитен фонд со гарантна шема за поддршка на микро, мали и средни трговски друштва. Со кредитната линија се поддржува набавка на основни средства, со можност за финансирање на обртни средства до 30%. Минималниот износ на кредитите е утврден на 10.000 ЕУР, а максималниот на 300.000 ЕУР.

Кредитите се пласираат преку деловните банки (со кои МБПР склучила рамковни договори), при што истите учествуваат со минимум 30% сопствени средства во структурата на кредитот.

Со состојба 31.12.2012 година изложеноста по основ на ПКФ за оваа кредитна линија изнесува 4.104.409,71 евра, а по основ на ЕАР изнесува 353.042 евра.

2.11.4. Кредитна линија за производство, преработка и извоз на земјоделски фондови

Средствата од кредитната линија се наменети за финансирање на производство, преработка и извоз на земјоделски производи која започна со имплементација во 2012г. Кредитната линија беше формирана со цел да се поддржат друштвата кои се занимаваат со производство, преработка и извоз на земјоделски производи. Во продолжение се подеталните податоци во врска со реализацијата на кредитната линија за преработка и извоз на земјоделски производи (компензациони фондови) заклучно со месец декември 2012 година:

Вкупно добиени барања	број	25	100%
	износ во ЕУР	6.767.237	
Одобрени барања	број	10	46%
	износ во ЕУР	3.097.798	
Исплатени барања	број	8	39%
	износ во ЕУР	2.637.798	
Вратени/некомплетни барања	број	10	42%
	износ во ЕУР	2.839.439	
Барања во обработка	број	5	12%
	износ во ЕУР	830.000	

Во однос на одобрените барања, 8 барања се со рок на отплата од 18 месеци и се однесуваат на обртни средства за преработка на земјоделски производи, а 2 се со рок на отплата од 60 месеци и се однесува на основни средства за доизградба на млин за производство на добиточна храна и опрема за преработка на месо.

Во однос на намената на средствата, за одобрените барања, структурата е следна:

- 3 проекти за преработка на грозје во износ од 1.487.798 евра (48%),
- 3 проекти за преработка на зеленчук во износ од 550.000 евра (17%),
- 2 проекти за преработка на житни култури во износ од 460.000 евра (15%),
- 1 проект за преработка на индустриски култури во износ од 300.000 евра (10%),
- 1 проект за преработка на месо во износ од 300.000 евра (10%).

3. Кредитно портфолио

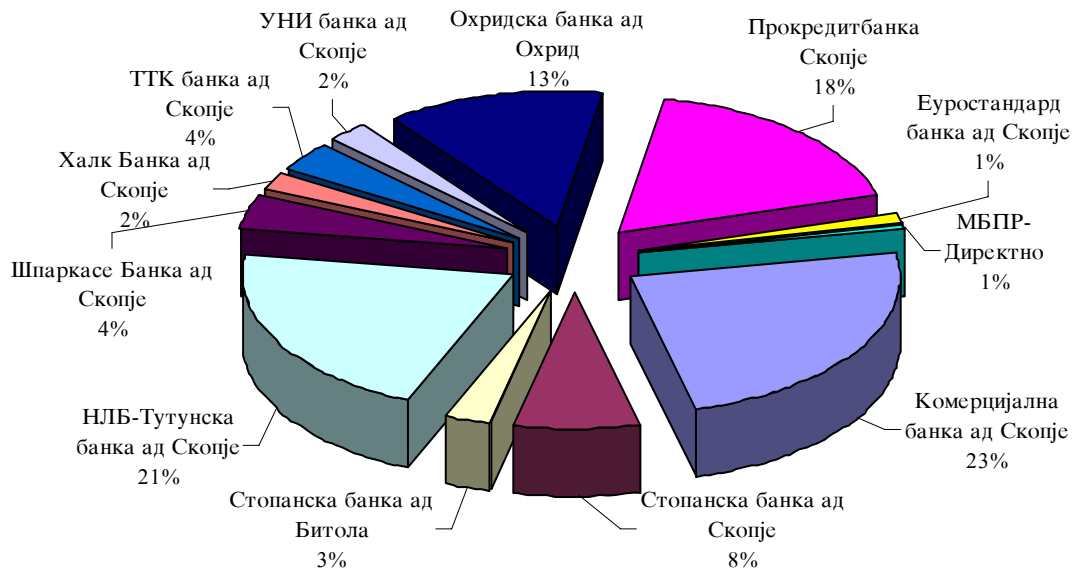
Кредитното портфолио на МБПР на крајот на 2012 година покажува сличен тренд со претходната година, отсликувајќи ги значителните кредитни активности со акцент на користењето на средствата од трите кредитни линии од ЕИБ (ЕИБ 1 од 100 милиони евра, ЕИБ 2 од 50 милиони евра и ЕИБ 3 од 100 милиони евра).

3.1. Без комисионо работење

Со состојба 31.12.2012 година вкупната изложеност на МБПР (без комисионо работење) изнесува 176,4 милион евра (31.12.2011: 145,5 милиони евра) која произлегува од пласмани на кредити од кредитната линија ЕИБ 100 милиони евра (револвинг фонд), доискористување на кредитната линија ЕИБ 50 милиони евра и повлекување на транши од третата фаза од ЕИБ, односно од кредитната линија ЕИБ III со фонд од 100 милиони евра. Во 2012 година се пласирани вкупно 382 кредити (2011: 358 кредити) во вкупен износ од 85,5 милиони евра, како резултат на зголемениот интерес кај клиентите за кредитите и поволните кредитни услови на кредитните линии.

Во структурата на кредитите од аспект на ризичноста, доминантно е учеството на кредитите класифицирани во А категорија на ризик кои учествуваат со 98,85%, а остатокот се однесува на кредитите во Д категорија на кои отпаѓа 1,15% (пред се кредити кон Експорт импорт банка во стечај).

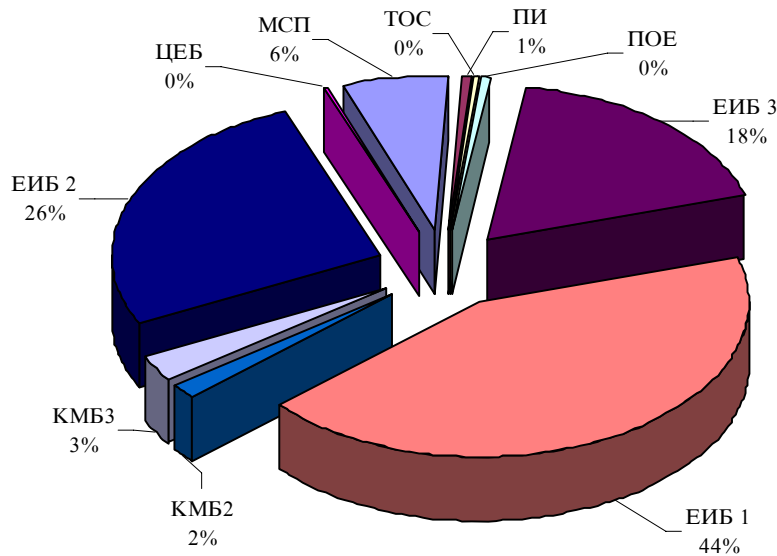
Структурата на кредитното портфолио (без комисионо работење) по банки учеснички е прикажана на следниот дијаграм:

Од прикажаниот дијаграм може да се согледа дека најголемо е учеството на Комерцијална банка со 23% и НЛБ Тутунска банка со 21%. Потоа следат Прокредит банка со 18%, Охридска банка Охрид со 13% и Стопанска банка Скопје со 8%. Нешто помало е учеството на останатите банки учеснички: Халк банка, Стопанска банка Битоа, ТТК банка, Уни банка, шпаркасе банка и Еуростандард банка(0,5%).

Во вкупното портфолио доминантно е учеството на странските кредитни линии кои претставуваат 93% од портфолиото, додека кредитите финансирани од сопствени средства на Банката учествуваат со 7%.

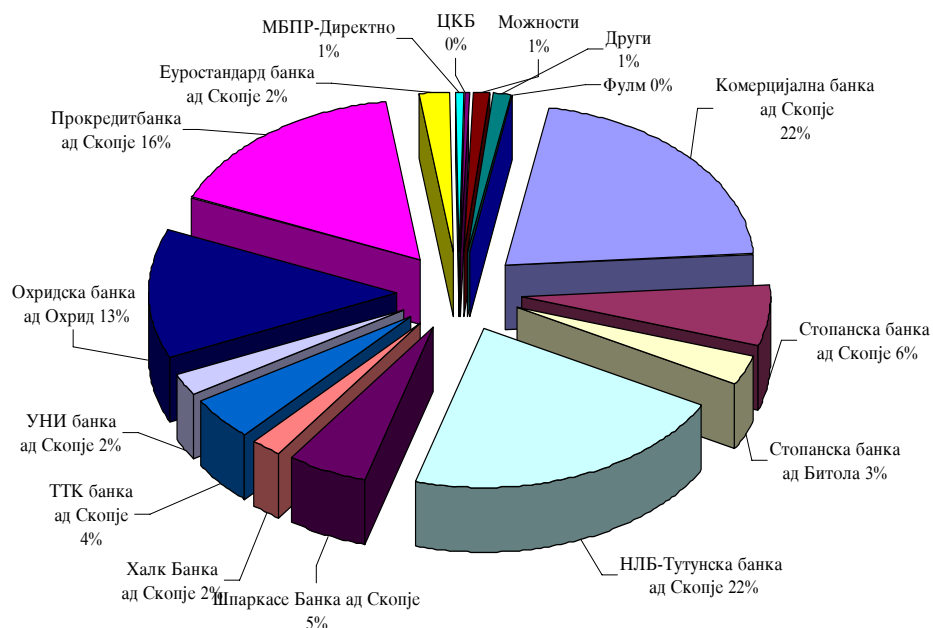
Структурата на кредитното портфолио на МБПР по одделни кредитни линии (без комисионите кредитни линии) е прикажана со следниот графикон:

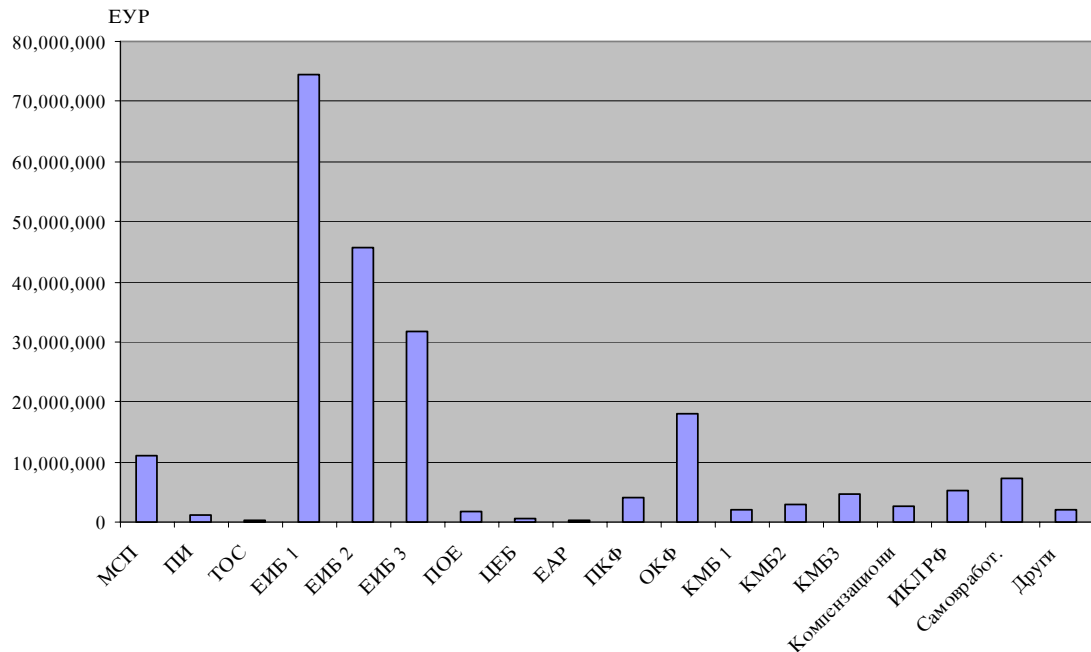
3.2. Со комисионо работење

Кредитното портфолио на МБПР со вклучени кредитни линии кои имаат карактер на комисионо работење со состојба 31.12.2012 изнесува 216,3 милиони евра.

Структурата на кредитното портфолио по банки учеснички (заедно со кредитните линии кои имаат комисион карактер) е дадена во следниот графикон:

Структурата на кредитното портфолио по кредитни линии (заедно со кредитните линии кои имаат комисион карактер) е дадена во следниот графикон:

Од презентираниот може да се согледа дека во портфолиото на МБПР со 31.12.2012г. доминантно е учеството на кредитните линии од ЕИБ.

VII ОСИГУРУВАЊЕ НА ПОБАРУВАЊА

1. Инструменти на осигурување на побарувања (извозни и домашни)

Во Република Македонија, МБПР е единствената финансиска институција која врши осигурување на извозни и домашни побарувања од комерцијални и политички ризици на краток рок.

Во текот на 2012 година, МБПР ги нудеше следните инструменти на осигурување:

1.1. Осигурување од комерцијални ризици на краток рок:

- Пред испорака на стоките, односно услугите:
 - стечај.
- По испорака на стоките, односно услугите:
 - стечај,
 - продолжено неплаќање.

1.2. Осигурување од политички ризици:

- Ризик од војна или слични настани,
- Ризик од откажување на лиценци,

- Раскинување на договор.

2. Договор за реосигурување

Во 2012 година, Банката го реосигуруваше вкупното осигурено извозно и домаШно портфолио. Реосигурувањето се вршеше согласно склучениот квотен (задолжителен) договор за реосигурување со реосигурителите Атрадиус РЕ, Национале Борг и СИД-ПКЗ.

Со квотниот договор за реосигурување се постигнаа поповолни услови во однос на преземениот ризик, премиските стапки, осигурените ризици итн., во споредба со предходните години. Согласно квотниот договор за реосигурување, кај осигурувањето на извозните побарувања МБПР презема 15%, а реосигурителите преземаат 85% од осигурениот ризик на МБПР.

Поединечното преземање на ризикот од страна на реосигурителите е како што следи:

- Атрадиус РЕ, Р.Ирска - 58,34%,
- Национале Борг, Холандија - 25,00%,
- СИД-ПКЗ, Словенија - 16,66%.

3. Обем на работење

3.1. Полиси за осигурување на извоз од комерцијални ризици на краток рок

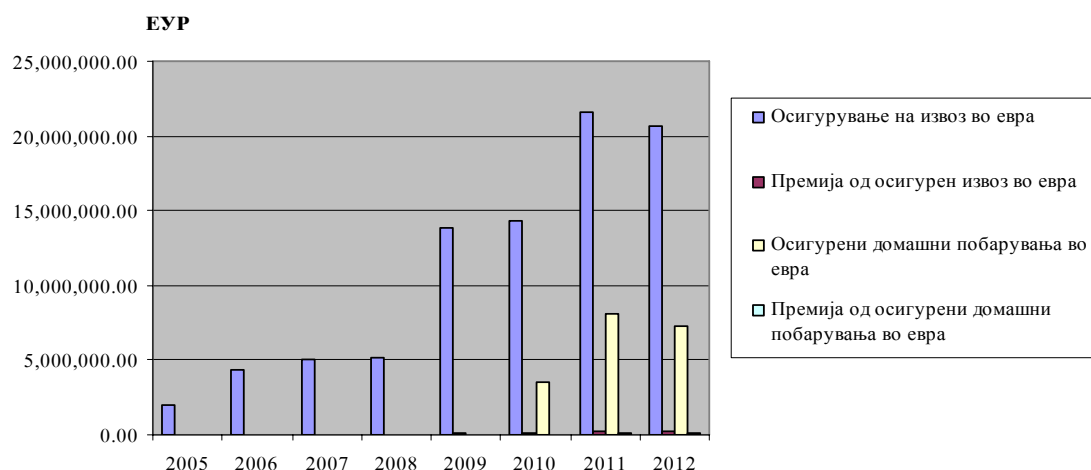
Во текот на 2012 година МБПР потпиша полиси за осигурување на извозни побарувања од комерцијални ризици на краток рок со 66 осигуреник, а со 16 осигуреници потпиша полиса за осигурување на домашни побарувања од комерцијални ризици.

3.2. Осигурен извоз

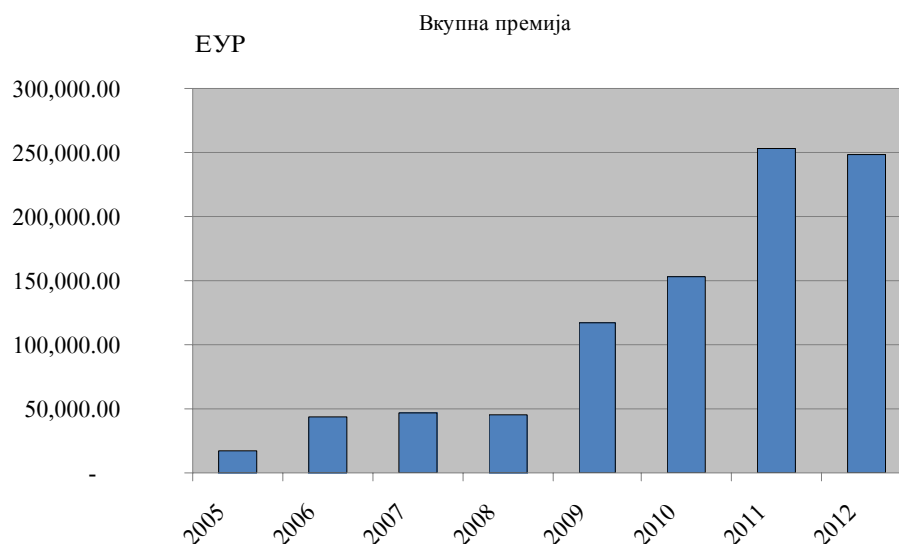
Во текот на 2012 година, МБПР осигура извоз во износ од 20.625.553 евра, што преставува намалување во однос на 2011 година од 4,68% и наплати премија во износ од 182.391 евра што преставува пораст од 1,55%.

Во текот на 2012 година, МБПР осигура домашни побарувања од краткорочни комерцијални ризици во износ од 7.259.887 евра (за 10.84% помалку во споредба со 2011г.) и наплати премија во износ од 65.860 евра Што преставува намалување од 9,91% во однос на 2011г.

Графички приказ: Осигурен извоз и домашни побарувања од комерцијални ризици по години

Графички приказ: Остварена премија (извоз-домаШно) по години

Во следната табела презентирани се податоци за осигурен извоз и наплатена премија по квартали за 2012 година.

Квартали	Осигурен извоз во евра	Премија во евра
01.01-31.03.2012	3.928.754,20	30.918,75
01.04-30.06.2012	4.560.364,23	38.795,18
01.07-30.09.2012	6.269.228,76	55.919,72
01.10-31.12.2012	5.867.206,62	56.757,86
Вкупно	20.625.553,81	182.391,51

Во табелата Што следи прикажани се осигурени домашни побарувања и наплатена премија по квартали за 2012 година.

Квартали	Осигурени побарувања во евра	Премија во евра
01.01-31.03.2012	3.387.464,19	30.733,96
01.04-30.06.2012	1.355.254	12.561,63
01.07-30.09.2012	1.107.940,26	10.048,67
01.10-31.12.2012	1.409.047,11	12.516,62
Вкупно	7.259.887,60	65.860,88

Структурата на осигурените побарувања во 2012 година по групи на земји според класификација на реосигурителот се презентирани во следната табела:

Класификациона група	Извоз	% на учество на извозот	Земји на извоз
А	2.255.252	10,03	Германија, шведска, Италија, Холандија, Франција, швајцарија, Австрија
Б	2.011.598	9,75	Италија, Полска, Словенија, Чешка
Ц	15.620.305	75,73	Хрватска, Босна и Херцеговина, Бугарија, Грција, Србија, Русија, Романија
Д	738.398	3,58	Албанија, Црна Гора, Белорусија, Украина
Вкупно	20.625.553	100,00	

Износот на премија што МБПР ја плаќа на реосигурителите е 85% од вкупно наплатената премија. Согласно на ова, при преземање на ризикот, односно исплата на оштета, реосигурителите учествуваат со 85% во износот на оштета, а МБПР со 15%.

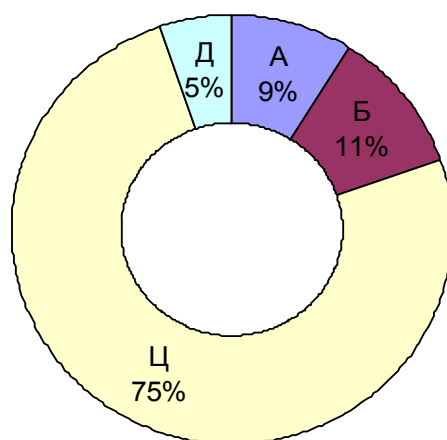
3.3. Лимити за осигурување и изработени бонитети

Во 2012 година се доставени вкупно 517 апликации за кредитен лимит за странски (324) и домашни купувачи (195) со цел одобрување на лимити за осигурување. Имено, вкупниот износ на барани лимити за осигурување од страна на осигурениците и потенцијалните осигуреници е 25.898.857 евра, а одобрени се лимити за осигурување во износ од 16.123.041 евра.

Одобрените лимити за осигурување според класификациони групи на земји во 2012 година се дадени во табелата.

Класификациона група	Баран износ во евра	Одобрен износ во евра	% учество на одобрени лимити
А	3.071.000	1.421.000	8.81
Б	2.669.500	1.775.000	11.01
Ц	18.633.357	12.067.041	74.84
Д	1.315.000	860.000	5.33
Вкупно	25.898.857	16.123.041	100,00

Графички приказ: Процентуално учество на одобрени лимити за осигурување во 2012 година според класификациски групи на земји

Во текот на 2012 година се изработени вкупно 86 бонитети за македонски компании.

3.4. штети

Во текот на 2012 година МБПР исплати штети во корист на осигурениците во износ од 29.193 евра поради настанати осигурени случаи (стечај, продолжено неплаќање). Од вкупно исплатените штети по основ на осигурување на домашни побарувања, исплатени се штети во износ од 20.534 евра и исплатени се штети по основ на осигурани извозни побарувања во износ од 8,658 евра.

3.5. Договори со странски институции

МБПР и ЕОС Матикс доо од Македонија склучија договор за наплата на доспеани побарувања од купувачи кон кои МБПР има осигурено побарувања од комерцијални ризици.

3.6. Меѓународна соработка

Македонска банка за поддршка на развојот е полноправен член на Меѓународната асоцијација на извозно кредитни агенции - Прашки клуб од 1999 година. Како полноправен член, МБПР во 2012 година активно учествуваше во работата на Прашкиот клуб, придонесувајќи за остварување и почитување на целите на асоцијацијата: меѓусебна соработка, размена на искуства, прифаќање на меѓународни стандарди,

промовирање на кредитното осигурување, обезбедување на меѓусебна помош и размена на информации. МБПР учествуваше на двете одржани полугодишни редовни состаноци на членките на Прашки клуб.

МБПР активно учествуваше на меѓународната конференција за поддршка на извозот што се одржа во месец ноември 2012 година во Алмати, Казахстан и во Белград, Србија. Главни теми беа економските текови и новите области во кои може да работат институциите кои вршат кредитно осигурување, како и нивната улога во поддршка на иновативното претприемништво. МБПР во рамките на состанокот на Прашкиот клуб одржа презентација за моделот на пресметка на премии за осигурување на побарувањата.

3.7. Факторинг

Со цел олеснување на пристапот на македонските компании до краткорочни обртни средства, МБПР започна со вршење на факторинг, како нова финансиска дејност на банката.

Факторингот е специфичен облик на краткорочно финансирање во кој што МБПР во улога на „Фактор“, врз основа на договор склучен во писмена форма ќе ги презема-купува побарувањата од странство на друго домашно лице (доверител) со право на регрес.

Договорни страни во факторингот:

- Продавач/извозник на стоки и услуги кој издава фактура,
- Должник/купувач на стоките или услугите,
- Фактор (субјект/МБПР кој го врши факторингот, односно откупот на побарувањето).

МБПР во почетокот започна да работи факторинг со право на регрес на извозни побарувања, а во догледна иднина може да започне да работи и факторинг на домашни побарувања со право на регрес.

Факторингот е флексибилен финансиски инструмент кој овозможува подобрување на готовинскиот тек и ликвидноста на компаниите.

Со имплементирање на факторинг услугата, МБПР ќе придонесе за полесно краткорочно финансирање на компаниите за нивните тековни потреби со што ќе преставува еден вид на акцелератор на бизнис циклусите кои се спроведуваат во компаниите, посебно извозно ориентираните.

Со јасно дефинирани Процедури за факторинг и нивна конзистентна примена ќе се овозможи:

- Воспоставување на јасно дефинирани принципи и постапки на работење,
- Користење на стандардни форми и модели при спроведување на факторинг услугата.

Иако МБПР ќе врши факторинг на извозни побарувања со право на регрес, во процесот на факторингот, акцент се става на кредитната способност на купувачот/должникот.

Предностите за компаниите-клиенти од користење на факторинг инструментот се:

- подобрување на готовинскиот тек,
- забрзување на бизнис циклусите,
- зголемување на обртниот капитал,
- обезбедување раст и развој на бизнисот.

Факторингот во целост ја потврдува својата улога на алтернативен и специфичен начин на финасирање кој се повеќе ќе биде актуелен и користен со оглед на искуствата во странство и потребите на македонските компании за обртни средства за финасирање на тековните потреби.

МБПР преку факторингот во текот на 2012 год. поддржа извоз на 18 македонски извозници со што го поддржа извозот на македонски производи и услуги кон 25 купувачи кои се лоцирани во 10 земји од регионот и ЕУ.

Реализиран факторинг во 2012 година:

Период	01.01.2012-31.12.2012 во ЕУР
Откупени побарувања	3,610,698
Финансирање	2,888,559
Пресметана камата	68,562
Пресметана провизија	11,902

VIII УПРАВУВАЊЕ СО РИЗИЦИ

Во согласност со Законот за банките (Сл.весник бр. 67 од 01.06.2007 година) и посебните подзаконски акти донесени врз основа на овој закон, Македонска банка за поддршка на развојот АД Скопје има воспоставено систем на управување со ризиците и континуирано управува со ризиците во согласност со природата, видот и обемот на финансиски активности што ги врши. Воспоставениот систем на управување со ризици вклучува стратегија, политика, процедури и други интерни акти за управување со ризиците, соодветна организациска поставеност (јасна организациона структура, ефикасен процес на управување со ризици и ефикасен систем на внатрешна контрола и ревизија) и процес на оцена на адекватноста на капиталот на Банката.

МБПР има воспоставено систем на управување со сите материјални ризици на кои е изложена. Материјалните ризици се утврдуваат согласно со интерна методологија според која се користи квалитативна оценка, односно оценка на вијанието на одделен ризик на работењето, како и историски податоци за износ на загуби кои може да се поврзат со одделен ризик.

Ризикот претставува веројатност одредена активност или настан да има директно негативно влијание врз добивката и/или сопствените

средства, или да предизвика тешкотии во остварувањето на целите на банката. Ризикот е соодветно управуван кога е идентификуван, разбран, оценет, извршен е мониторинг и контролиран. Соодветното управување со ризиците се заснова пред се на интерни акти за идентификување, оценка, контрола и следење на одделните ризици, правила за стрес тестирање, правила за воведување нов производ, правила за користење услуги од надворешни лица, како и внатрешен информативен систем. Дополнително, ризиците не се идентификуваат и оценуваат во изолација, поради тоа што една трансакција може да носи повеќе видови ризици и еден вид ризик може да има влијание на зголемување на други ризици.

Со системот на управување со ризици Банката ги опфаќа најмалку:

- Кредитен ризик (со вклучен ризик на земја),
- Ризик од концентрација на изложеноста,
- Ликвидносен ризик,
- Валутен ризик,
- Ризик од промена на каматни стапки во портфолио на банкарски активности,
- Оперативен ризик,
- Правен ризик,
- Репутациски ризик,
- Стратегиски ризик.

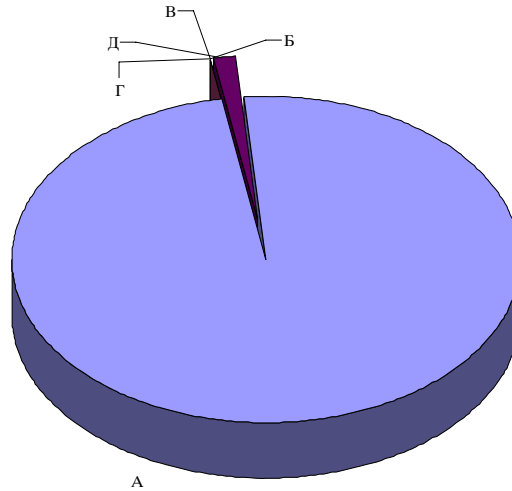
1. Кредитен ризик

Кредитниот ризик претставува ризик од загуба за Банката, поради неможноста клиентот или друга договорна страна да ги измирува своите обврски во договорениот износ и/или договорените рокови. Имајќи го предвид фактот дека сите промени на макроекономските индикатори во една земја водат кон квалитативни промени кај клиентите, покрај кредитниот ризик Банката го вклучува и ризикот на земјата. Кредитите се најголеми и најочигледни извори на кредитен ризик. Меѓутоа, постојат и други извори на кредитен ризик што постојат од извршување на активностите на Банката и се вклучени во билансната и вонбилансна евиденција.

Банката го контролира кредитниот ризик со донесување на кредитни политики и процедури со кои се утврдува системот на внатрешни контроли со цел превентивно делување на ризиците. Имено, Банката работи врз основа на дефинирани критериуми за нови изложености на кредитен ризик, како и за распространетост на постојните изложености на кредитен ризик. Пред одобрување на било каква активност, која има влијание на изложеноста на кредитен ризик, Банката врши оценка на профилот на ризичност на поединечна основа (клиент/трансакција) што вклучува: оценка (квантитативна и квалитативна) на кредитната способност на клиентот/друга договорна страна, искуство на плаќање на должникот базирано врз историски податоци, како и адекватност на обезбедувањето. Интерниот модел за оценка му овозможува на менаџментот да утврди дали има објективни докази за оштетување во согласност со МСС 39. Најмалку еднаш месечно се оценува дали постојат објективни докази за оштетување на средствата и се пресметува загуба поради оштетување на поединечна основа. Доколку постојат индикатори за оштетување, Банката го проценува надоместливиот износ на средството. Загубата поради

оштетување е износот за кој сметководствената вредност на едно средство е повисока од надоместливиот износ, односно финансиското средство се оценува како оштетено доколку неговата сметководствена вредност е поголема од неговиот проценет надоместлив износ. Оттука, Банката врз основа на индикатори кои индицираат дека сметководствената вредност е поголема од надоместливиот износ го проценува надоместливиот износ за тоа средство и признава загуба поради оштетување.

Изложеност на кредитен ризик по категории на ризик е презентирана со следниот графички приказ:

Банката не утврдила исправка на вредност/поседна резерва за околу 94% од вкупната изложеност на кредитен ризик. Со состојба 31.12.2012 година, вкупниот износ на исправка на вредност/поседна резерва е 1,46% од вкупната изложеност на кредитен ризик што претставува ниско ниво на ризичност.

2. Ризик на земја

Ризик на земја е ризикот дека економските, социјалните и политичките услови и настани во одредена странска земја ќе влијаат на работењето на Банката. Во функција на управување со овој ризик, Банката воспоставува адекватен систем на идентификација, оценка, мониторинг и контрола при што има предвид дека ризикот на земјата не е лимитиран само на изложеност кон лица со домицилна земја различна од Република Македонија, туку ги разгледува и факторите што можат да влијаат на изложеноста кон домашни лица, доколку кредитната способност на наведеното лице е под значајно влијание на настани во друга земја. Управувањето со ризик на земји е интегриран со процесот на управување со кредитен ризик. Ризикот на трансфер како значаен ризик, Банката го инкорпорира во ризикот на земји, односно не се утврдуваат одделни лимити за ризик на трансфер.

Цел на политиката за управување со ризик на земја на Банката е обезбедување неопходни предуслови за идентификување на изложеноста на Банката на ризик на земја и ограничување на изложеноста според нивото на ризикот.

Изложеноста на ризик на земја се пресметува поединечно за секоја изложеност на кредитите ризик. За секоја класификациона група на земја

се предвидува % на загуба согласно со Политиката за управување со ризик на земја. Ризикот на земја се пресметува како процент од нето кредитната изложеност

3. Ризик од концентрација на изложеноста

Ризикот од концентрација на изложеноста е секоја поединечна изложеност или група на изложености кои потенцијално може да предизвикаат загуба доволно голема што може да влијае на финансиската состојба на Банката или на редовното извршување на нејзините активности.

Управувањето со ризик од концентрација на изложеноста, Банката го врши со воспоставување на лимити на изложености, како и дефинирање и следење на големи изложености кон одредени лица согласно со критериумите дефинирани во Законот за Македонска банка за поддршка на развојот и другите подзаконски прописи според кои Банката е обврзана да ги извршува своите активности.

4. Ликвидносен ризик

Ликвидносен ризик претставува тековен или иден ризик, банката да не може да обезбеди доволно парични средства за измирување на своите краткорочни обврски во моментот на нивното достасување или потребните средства да ги обезбеди со многу повисоки трошоци.

Основните начела и принципи за управување со ликвидносниот ризик се утврдени со Политиката и процедурите за управување со ликвидносен ризик. Со цел управување со ликвидноста Банката одржува потребно ниво на ликвидни средства, континуирано ја следи тековната ликвидност, обезбедува доволно денарски и девизни средства за навремено подмирување на обврските и за исплата на одобрените кредити. Моменталните вишоци на ликвидни средства се пласираат во ликвидни хартии од вредност, во краткорочни позајмици на деловните банки во Македонија и во депозити во странски банки со висок кредитен рејтинг.

Следењето на ликвидноста на Банката се врши од страна на секторот за средства и ликвидност, кој ги усогласува приливите и/или одливите по валути, презема активности за одржување на портфолио на високо ликвидни средства, ја следи резидуалната и очекуваната рочна структура во насока на остварување на целите на Банката дефинирани во стратегијата на Банката.

5. Ризик од промена на каматни стапки во портфолио на банкарски активности

Ризик од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности претставува ризик од загуба којшто произлегува од неповолните промени на каматните стапки, а коишто влијаат на позициите во портфолиото на банкарските активности на банката. Овој ризик е најзначајниот вид пазарен ризик, кој нема влијание само во портфолиото на трговски активности, туку има влијание и на портфолиото на банкарските активности.

Управувањето со овој ризик, кој има директно влијание на приходите и на економската вредност на портфолиото на банкарски активности на банката, претставува дел од интегрираниот систем на управување со ризици во Банката. Македонска банка за поддршка на развојот воспоставува систем на управување со ризик од промени на каматните стапки во согласност со обемот и видот на активности што ги извршува, како и со степенот на изложеност на ризик од промена на каматни стапки.

6. Валутен ризик

Валутен ризик е ризик од загуба, заради промена на меѓувалутарните курсеви и/или промена на вредноста на денарот во однос на вредноста на другите странски валути. Банката воспоставува систем на идентификување, мерење, следење и контрола на валутен ризик на кој е изложена во своето работење при што ги опфаќа сите активности и трансакции кои во билансната и вонбилансната евиденција се евидентирани во девизи и во денари индексирани во девизна клаузула.

Македонска банка за поддршка на развојот вообичаено ги пласира средствата од странски извори во иста валута или во денари со девизна клаузула во валутата на потеклото на средствата. Политиката на Банката е со позициите во девизи или во денари со девизна клаузула да управува на начин кој овозможува следење, контрола и елиминирање на негативните влијанија на промените на девизните курсеви на стабилноста на финансиската позиција на банката.

7. Оперативен ризик

Оперативен ризик претставува можност од загуба за Банката и негативен ефект врз капиталот на Банката како резултат на несоодветни или слаби внатрешни процеси, несоодветни лица и несоодветни или слаби системи во банката, како и надворешни настани кои можат да предизвикаат загуба. Споредено со кредитниот и пазарниот, овој ризик не може да генерира повисоки приходи. Оперативниот ризик го вклучува и

- Правен ризик - тековен или иден ризик врз добивката и сопствените средства на Банката, предизвикан од прекршувања или непочитувања на законските и подзаконските прописи, договори, пропишани практики, етички стандарди или како последица од погрешно толкување на прописите, правилата, договорите и другите документи.
- Ризик од перење пари и финансирање на тероризам е ризик од тоа банката намерно или ненамерно да биде вклучена во активности кои што согласно со постојната законска регулатива или меѓународните стандарди претставуваат перење пари или финансирање тероризам.
- Ризик од несоодветни информативни системи – е ризик од загуба за банката поради губење, неовластено користење или нерасположивост на информациите, информативните средства и/или услугите што ги нуди банката.

Стратегискиот и репутацискиот ризик не се вклучуваат во дефиницијата за оперативен ризик.

Управувањето со оперативниот ризик е дел од интегриран пристап за управување со сите ризици на кои е изложена Банката. Управувањето со оперативниот ризик се реализира на секое ниво во рамките на организационата структура и истовремено се интегрира во секојдневните активности на Банката. На овој начин се овозможува минимизирање на можностите за настанување на штетни настани, подобрување на квалитетот на работните процеси и на услугите на Банката, како и зголемување на ефикасноста при извршување на активностите. Преку постојан тренинг и обука на вработените, следење на фреквенцијата на случените грешки и превенција се настојува да се намали изложеноста кон оперативниот ризик.

8. Правен ризик

Целта на политиката на управување со правниот ризик е утврдување на основите на системот за управување со правниот ризик во насока на минимизирање и елиминирање на факторите кои го предизвикуваат овој вид на ризик, односно елиминирање и намалување на последиците од настанување на правниот ризик на ниво кое е прифатливо за Банката од финансиски аспект и од аспект на репутацијата на Банката.

9. Репутациски ризик

Репутациски ризик е тековен или иден ризик врз добивката или сопствените средства на Банката кој произлегува од неповолните согледувања на клиентите, доверителите, акционерите, инвеститорите и регулаторите за работењето на Банката. Одговорност на сите вработени е да ја заштитат репутацијата на Банката. Воспоставен е систем на редовно следење на активностите на Банката за управување со репутацискиот ризик, како и на активностите за намалување на веројатноста за настанување на некои од изворите на овој ризик.

Оценувајќи дека е економски неоправдано да се утврдува капитал за репутациски ризик, Банката воспоставува проактивен пристап кон процесот на управување со репутацискиот ризик. Дополнителни причини се постојната акционерска структура, односно единствениот акционер (Република Македонија) на Банката, како и фактот дека репутацискиот ризик е ризик од губење на довербата во Банката. Што влијае на добивката и капиталот поради неповолното мислење за деловното работење независно од тоа дали постои реална основа за такво мислење односно неможноста да се предвиди овој ризик врз база на реални индикатори, непостоење база на податоци, како и непостоење можност за соодветно квантифицирање на овој ризик.

10. Стратегиски ризик

Стратегиски ризик е тековен или иден ризик врз добивката или сопствените средства на банката, кој произлегува од промените во деловното опкружување, негативните деловни одлуки, несоодветно спроведување на одлуките или недоволната реакција на банката на промените во деловното опкружување. Политика на Банката е донесувањето на стратегиски одлуки да биде рационален и објективен процес во функција на управувањето со стратегискиот ризик, кој ќе резултира со ист резултат независно кој го спроведува. Банката има воспоставено систем на редовно следење на активностите на Банката за управување со стратегиски ризик, како и на активностите за намалување на веројатноста за настанување на некои од изворите на овој ризик.

11. Адекватност на капиталот

Банката воспоставува политика за одржување на сопствени средства во функција на обезбедување и континуирано одржување на адекватно ниво на сопствени средства во зависност од видот и обемот на финансиските активности и висината на ризиците на кои е изложена Банката како резултат на тие активности. Политика на Банката е одржувањето на сопствените средства да биде во функција на одржување на стапката на адекватност на капитал, која со цел да се обезбеди сигурност дека Банката ќе остане солвентна на долг рок.

Со состојба 31.12.2012 година, стапката на адекватност на капитал на МБПР е 23,07% што е над законската стапка од 8%.

IX УСОГЛАСУВАЊЕ НА РАБОТЕЊЕТО НА МБПР СО ЗАКОНСКИТЕ ПРОПИСИ

Одговорното лице за контрола на усогласеност на работењето на банката со прописите самостојно и независно врши идентификување и следење на ризикот од неусогласеност на работењето на Банката со прописите.

Во текот на 2012 година Одговорното лице за контрола на усогласеност на работењето на банката со прописите континуирано го следеше донесувањето на нацрт-регулативата и објавувањето на новите законски и подзаконски акти од страна на регулаторите и вршеше оценка на нивното влијание врз работењето на Банката. За измените во законската и подзаконската регулатива беа информирани членовите на Управниот одбор и вработените во Банката и беа преземени потребните активности за да се усогласи работењето на Банката со новата регулатива.

Одговорното лице за контрола на усогласеност на работењето на банката со прописите во 2012 година преку давање на препораки активно учествуваше во изготвување и ревидирање на интерните акти на Банката со цел нивно усогласување со новите законски и подзаконски акти.

Во текот на 2012 година континуирано се спроведувани обуки и информирање на вработените за начините на имплементирање на

новите законски прописи и интерни акти на Банката во нивното секојдневно работење.

Исто така, во 2012 година континуирано е вршена контрола на исполнувањето на обврските на Банката во однос на навременото доставување на извештаите кон надворешните институции, давање на мислења и препораки во тековните активности на секторите/службите, заради доследна примена и почитување на прописите, вршена е идентификација на ризикот од неусогласеност и за утврдените неусогласености беа преземени мерки за усогласување од страна на надлежните сектори/служби во Банката и беше следено спроведувањето на истите.

За преземените активности во насока на остварување на функцијата контрола на усогласеност на работењето на Банката со прописите, редовно се известуваше Управниот и Надзорниот одбор на Банката преку месечните и кварталните извештаи.

X АКТИВНОСТИ СОГЛАСНО ЗАКОНОТ ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА ПЕРЕЊЕ НА ПАРИ

Во согласност со чл.40 од Законот за спречување на перење пари и финансирање на тероризам (Сл.весник на Р.Македонија бр.4/2008, 57/2010, 35/2011 и 44/2012), МБПР има обврска да изврши изготвување и усогласување на интерните акти во согласност со Законот. Согласно измените на Законот во 2012 година, МБПР изготви нова Програма за спречување на перење пари и финансирање на тероризам. Новата Програма беше прифатена од страна на Управата за финансиско разузнување.

Програмата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам на МБПР ги вклучува следните мерки и дејствија:

- процедури за прифаќање на клиенти;
- процедури за анализа на клиенти;
- процедури за анализа на ризик и индикатори за анализа на ризик;
- процедури за анализа на ризик од носители на јавна функција;
- процедури од препознавање од невообичаени трансакции и сомневања од перење пари и финансирање на тероризам;
- процедури за чување на податоци и документи за невообичаени трансакции и сомневање од перење пари и финансирање на тероризам;
- процедури за чување на податоци и документи и доставување до Управата за финансиско разузнување;
- план за постојана обука на вработените во МБПР од областа за спречување на перење пари и финансирање на тероризам;
- начин на соработка со Управата за финансиско разузнување;
- процедури за план за вршење на внатрешна контрола и ревизија на спроведените мерки и дејствија;
- именување на овластено лице.

Во текот на 2012 година одговорното лице во Банката за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, одржа повеќе работни состаноци со представниците од Управата за финансиско

разузнавање, во врска со воведување на новите производи на МБПР и идната соработка со Управата, поради специфичноста и поставеноста на Банката во финансискиот сектор.

Одговорното лице за спречување на перење пари и финансирање на тероризам на МБПР присуствуваше на обуки што беа организирани од страна Управата.

Во текот на 2012 година се одржаа обуки за вработените, на кои беа запознаени со законските измени, индикаторите за утврдување на сомневање на перење пари и финансирање на тероризам, препораките ФАТФ, кои се однесуваат на банките, и со начинот на промената на Програмата на МБПР за спречување на перење пари и финансирање на тероризам.

XI СИГУРНОСТ НА ИНФОРМАТИВНИОТ СИСТЕМ

Политиката за сигурност на информативниот систем ја дефинира примената на меѓународни сигурносни стандарди и заштитни механизми за намалување на ризикот од предизвикување штети и минимизирање на загубите како и оперативниот ризик. Таа е создадена со цел да се обезбеди доверливост, интегритет и расположивост на средствата на информативниот систем, да осигура непрекинатоство во доставувањето услуги и да ги заштити вработените.

Банката има изготвено упатство за проценка на ризиците. Упатството за проценка на ризиците претставува основа за спроведување успешна и детална проценка на ризиците врз информативниот систем. Во постапката за проценка е применет квалитативниот метод.

До органите на управување на годишно ниво се доставува анализа и оценка на ризиците за сигурноста на информативниот систем.

Планот за континуитет во работењето на Банката обезбедува воспоставување процедура за продолжување на работењето во случаи кога е предизвикан прекин на работата и деловните процеси, при кои Банката не е во можност да ги исполни своите деловни обврски. Планот вклучува стратегии, активности и процедури за продолжување на деловните операции и функции поврзани со реставрација на комуникациските и информативните средства. Планот за обнова од катастрофа е составен дел од Планот за континуитет на работењето.

Банката располага и со алтернативна локација.

Банката ја уреди сигурноста на информациите и со други политики, упатства и процедури, предвидени во Одлуката за сигурноста на информативниот систем на банката („Сл весник на РМ” бр. 31/2008) од НБРМ, како и во Супервизорскиот циркулар бр.9, преку административни, технички и физички контроли за обезбедување на сигурност.

Во Банката на редовна основа се зајакнуваат контролите од облата на сигурноста на информативниот систем.

XII ИНФОРМАТИЧКА ТЕХНОЛОГИЈА

Во текот на 2012 година, Службата за информатичка технологија успешно го следеше напредувањето на Банката во понудата на

квалитетни и современи услуги за своите клиенти. Со тоа беше овозможена солидна основа за добро деловно работење, како и навремено усогласување со промените во законската регулатива.

Како позначајни активности од областа на информатичката технологија во 2012 година се издвојуваат следните:

- Перманентно беа преземани активности во насока на стабилизација на апликативното решение Банк3000, како и активности во насока на реализација на нови доработки, заради поддршка на нови деловни активности согласно новите законски прописи и обрвски на Банката кон регулаторите во Р Македонија. Преземените активности претежно се однесуваат на модулите за:
 - Кредитно работење,
 - Кредитно осигурување,
 - Поддршка на Секторот за управување со ризици.
- Успешно е завршена имплементацијата на апликативното решение за потребите на Секторот за спречување на перење пари и финасирање на тероризам и кое согласно важечката законска регулатива во РМ генерира извештаи, а во врска со деловните активности во секторите за кредитирање и факторинг;
- Извршена е миграција на апликативно решение за поддршка на деловните активности во делот на канцелариско и архивско работење на понова верзија;
- Извршено е документирање на деловните активности, заради изработка на функционална и техничка спецификација на Интегриран банкарски информациона систем кој целосно би ги задоволил потребите на банката.

XIII ВНАТРЕШНА РЕВИЗИЈА

Службата за внатрешна ревизија е независен организационен дел, кој е функционално и организационо издвоен од останатите организациони делови во Банката, хиерархиски лоциран над оперативните организациони делови, а непосредно под Надзорниот одбор и Одборот за ревизија.

Основна цел на работењето на внатрешната ревизија е да обезбеди објективна и независна оценка за адекватноста и ефикасноста на системот на внатрешни контроли, на точноста на сметководствената евиденција и финансиските извештаи, на усогласеноста на интерните политики и процедури на Банката со законската регулатива, како и на општата ефикасност во работењето на Банката.

Внатрешната ревизија во текот на деловната 2012 година ги извршуваше своите активности во согласност со Годишниот план за работа, изработен врз основа на прелиминарна анализа на основните деловни процеси на банката и потенцијалните ризици на кои се изложени овие деловни процеси. Годишниот план за работа е одобрен од страна на Надзорниот одбор на банката.

Во текот на 2012 година, Службата за внатрешна ревизија изврши 15 редовни ревизорски контроли, тековно ја следеше имплементацијата на дадените препораки, редовно го известуваше Надзорниот одбор на

банката и соработуваше со Управниот одбор, Одборот за ревизија, НБРМ и независниот ревизор на банката.

УПРАВЕН ОДБОР

Драган Мартиновски
Главен извршен директор

Бесим Билали
Главен оперативен директор